

جمهوری اسلامی ایران
وزارت امور اقتصادی و دارایی
اداره کل امور اقتصادی و دارایی استان همدان

H.C.I.S
مرکز خدمات سرمایه گذاری استان همدان

توانمندی ها و فرصت های سرمایه گذاری استان همدان

تهیه شده در:

اداره کل امور اقتصادی و دارایی استان همدان

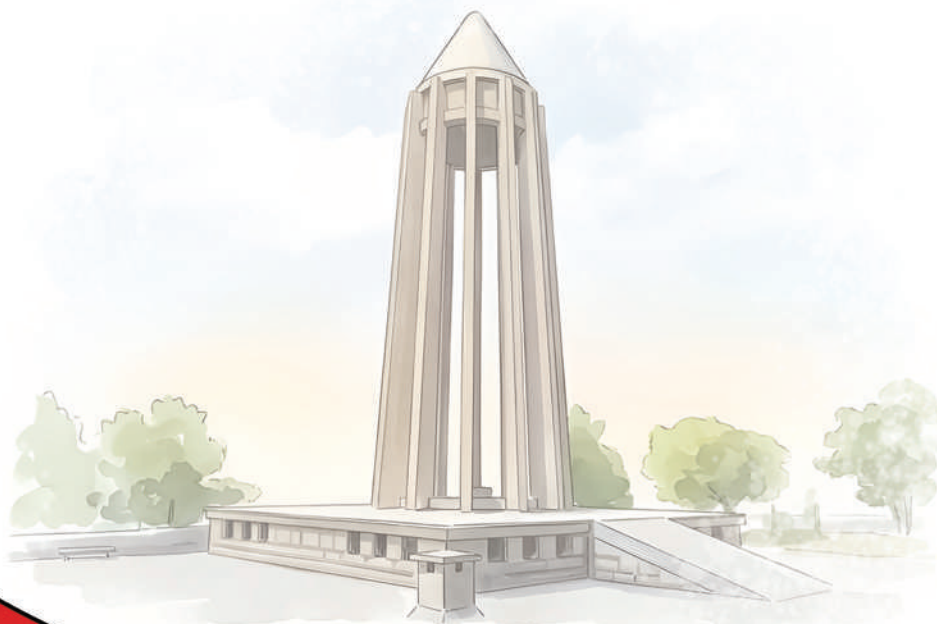

توانمندی و فرصت های سرمایه گذاری
استان همدان

تهیه شده در:

اداره کل امور اقتصادی و دارایی استان همدان

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شناسنامه کتاب

عنوان:

توانمندی ها و فرصت های سرمایه گذاری در استان همدان

پدیدآورنده:

حسن بیانی (نایب وزیر و مدیر کل امور اقتصادی و دارایی استان همدان)

مشاور پروژه:

فرهاد کرم (معاون اقتصادی)

سید مهدی خلیلیان، سارا ساری گل، سعید جعفری

موضوع اصلی:

اقتصادی

موضوع فرعی:

سرمایه گذاری، توانمندی ها و مزیت های سرمایه گذاری استان همدان

فهرست مطالب:

پیشگفتار	۶
فصل اول: آشنایی کلی با استان همدان	۱۰
معرفی استان همدان	۱۱
موقعیت استان همدان	۱۲
جمعیت استان	۱۴
آب و هوا	۱۴
زبان و مذهب مردم استان همدان	۱۵
فرهنگ و آداب و رسوم مردم استان همدان	۱۵
مشاهیر استان همدان	۱۵
چشم‌اندازها و جاذبه‌های طبیعی استان همدان	۱۶
آثار تاریخی استان همدان	۱۸
فصل دوم: نگاهی بر سیمای اقتصادی استان همدان	۲۳
مقدمه	۲۴
محصول ناخالص داخلی استان	۲۶
سهم GDP استان از GDP کشور به قیمت بازار	۲۷
سهم ارزش افزوده بخشهای اقتصادی از کل ارزش افزوده استان همدان	۲۸
نرخ رشد ارزش افزوده بخشهای مختلف اقتصادی استان همدان	۲۸
وضعیت توزیع درآمد در استان همدان	۲۹
وضعیت بازار کار	۳۱

نرخ تورم سالانه کالاها و خدمات خانوارهای استان	۳۴
وضعیت شاخص محیط کسب و کار استان همدان	۳۵
وضعیت سرمایه گذاری خارجی استان همدان	۳۶
وضعیت تجارت خارجی استان همدان	۳۷
فصل سوم: اهم توانمندیهای استان همدان در بخشهای مختلف اقتصادی.....	۳۸
توانمندیهای بخش صنعت و معدن استان همدان	۳۹
توانمندیهای بخش کشاورزی استان همدان	۴۱
توانمندیهای بخش گردشگری و صنایع دستی استان همدان	۴۳
مهمترین زیرساخت‌های حمل و نقل	۴۵
مهمترین زیرساخت‌های علمی و آموزشی	۴۵
مهمترین زیرساخت‌های انرژی	۴۵
فصل چهارم: خلاصه مطالعات امکانسنجی فرصت‌های برجسته سرمایه گذاری استان همدان	۴۶
فرصت‌های حوزه صنعت و معدن	۴۷
فرصت‌های بخش کشاورزی	۶۴
فرصت‌های بخش گردشگری	۷۶
فرصت‌های بخش خدمات	۸۹
فرصت‌های حوزه انرژی	۹۱

یکی از مسائل مهم اقتصاد در کشور سرمایه گذاری های تولیدی است. تولید آن وقتی جهش پیدا می کند که سرمایه گذاری انجام بگیرد. البته سرمایه گذاری عمدتاً از سوی مردم باید انجام بگیرد و دولت شیوه های مختلفش را برنامه ریزی کند. سرمایه گذاری تولید یکی از مسائل لازم برای اقتصاد کشور و برطرف کردن مشکل معیشت مردم است. بایستی حتماً هم دولت و هم مردم با عزم و انگیزه فراوان، سرمایه گذاری برای تولید را جدی بگیرند و دنبال کنند. کار دولت، فراهم کردن زمینه ها است، برداشتن موانع تولید است؛ کار مردم هم این است که سرمایه های خرد و سرمایه های بزرگ خود را بتوانند در راه تولید به کار ببرند. اگر سرمایه در راه تولید به کار رفت، دیگر به سمت کارهای مضر مثل خرید طلا، خرید ارز و امثال این ها نخواهد رفت.

رهبر شهید انقلاب اسلامی حضرت آیت الله العظمی
سید علی حسینی خامنه ای (قدس سره)

سرمایه‌گذاری در استان
همدان فرصتی استثنایی برای رشد و
شکوفایی است.
چرا که این استان با داشتن ظرفیت‌های فراوان در
حوزه‌های مختلف، بستری مناسب برای جذب
سرمایه‌گذار و ایجاد اشتغال فراهم
کرده است.

حمید مولانوری
استاندار همدان

پیشگفتار:

اقتصاد پویا و توسعه پایدار هر منطقه، به سرمایه‌گذاری هوشمند و بهره‌برداری بهینه از ظرفیت‌های بالفعل و بالقوه آن وابسته است. استان همدان با پیشینه تاریخی غنی، موقعیت جغرافیایی ممتاز، منابع طبیعی گسترده، نیروی انسانی متخصص و زیرساخت‌های صنعتی و خدماتی مناسب، دارای توانمندی‌های متنوع و فرصت‌های سرمایه‌گذاری چشمگیر در حوزه‌های مختلف اقتصادی است. شناخت این ظرفیت‌ها و استفاده آگاهانه از آن‌ها، کلید دستیابی به توسعه متوازن و رشد پایدار استان است. استان همدان به دلیل دسترسی مناسب به شبکه‌های حمل و نقل، نزدیکی به بازارهای داخلی و ارتباط مؤثر با مناطق مرزی، جایگاهی استراتژیک در اقتصاد کشور دارد. صنایع مهم استان از جمله فولاد، شیشه و سایر صنایع معدنی، در کنار معادن غنی سیلیس، دولومیت و سایر منابع معدنی، فرصت‌های بی‌نظیری برای سرمایه‌گذاری‌های صنعتی و معدنی فراهم آورده‌اند.

این ظرفیت‌ها، همدان را به مقصدی جذاب برای سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی تبدیل کرده است. علاوه بر حوزه‌های صنعتی و معدنی، استان همدان دارای منابع کشاورزی متنوع، خاک و منابع آبی مناسب، و ظرفیت‌های گسترده گردشگری و خدماتی است. از منظر فرهنگی و تاریخی، همدان با آثار و جاذبه‌های باستانی و طبیعی خود، فرصتی کم‌نظیر برای توسعه گردشگری و خدمات مرتبط ایجاد کرده است.

ترکیب این مزیت ها، استان را به محیطی پویا برای توسعه اقتصادی و اشتغال زایی تبدیل کرده است.

این کتاب با هدف ارائه تصویری جامع از توانمندی ها و فرصت های سرمایه گذاری استان همدان تهیه شده است. در این اثر، ظرفیت های کشاورزی، صنعتی، معدنی، گردشگری و خدمات استان معرفی شده و زمینه های قابل سرمایه گذاری برای فعالان اقتصادی داخلی و خارجی مشخص گردیده است. استفاده از این کتاب برای فعالان اقتصادی و برنامه ریزان، امکان تصمیم گیری آگاهانه و تدوین استراتژی های مؤثر برای توسعه استان را فراهم می آورد. در پایان، بر خود لازم می دانیم از تمامی مسئولان، کارشناسان، پژوهشگران و دست اندرکارانی که با تلاش، همفکری و همکاری صمیمانه در گردآوری و تدوین این کتاب مشارکت داشته اند، صمیمانه قدردانی و تشکر نماییم. بی تردید، همراهی و حمایت ایشان نقش بسزایی در تحقق اهداف این مجموعه داشته است امید است این مجموعه، گامی مؤثر در جهت توسعه پایدار اقتصادی، ارتقای بهره وری، اشتغال زایی و افزایش جذابیت سرمایه گذاری در استان همدان باشد و با همت و همکاری فعالان اقتصادی، مدیران و سیاست گذاران، موجبات پیشرفت همه جانبه و پایدار استان فراهم آید.

حسن پیمانی

نماینده وزیر و مدیر کل

فصل اول
آشنایی کلی با استان همدان

❖ معرفی استان همدان:

بنای همدان به دیاکو پادشاه مادها که حدود ۲۷۰۰ سال پیش زندگی می کرد، نسبت داده می شود. این شهر اسامی مختلفی را دارا می باشد؛ هرودوت تاریخ نویس

مشهور یونانی در کتابی نقل کرده که پادشاه ماد این مکان را که «هگمتانه» و «اکباتان» نامیده می شد، پایتخت حکمرانی خود انتخاب کرد. کلمه هگمتانه کلمه ای ایرانی

به معنی «محل اجتماع» و کلمه ایلامی آن «هل مته نه» به معنی سرزمین مادها می باشد. اما در کتیبه های پادشاهان آشوری که مربوط به حدود ۳۱۰۰ سال پیش است، این شهر با نام «آنادانا» یا

«همدانا» شناخته می شد. این شهر که در زمان فرمانروایی بخت النصر ویران شده بود، با گذر زمان به دستور داریوش بزرگ بازسازی و مرمت گردید. در زمان پادشاهی اشکانیان هنگامی که تیسفون پایتخت ایران بود، شهر همدان اقامتگاه پادشاهان اشکانی در فصل تابستان به شمار می رفت. همچنین بعد از دوره اشکانیان، در دوره ساسانیان نیز، پادشاهان آن زمان قصرهای تابستانی خود را در این مکان ساختند. مجسمه شیرسنگی و خرابه های باروی قلعه اشکانی از آثار تاریخی این دوره زمانی بودند. در قرن ششم هجری این شهر به مدت پنجاه سال پایتخت سلجوقیان بود که در همین زمان با حمله وحشیانه مغولان، این شهر به خرابه و شهر مردگان تبدیل شد. پس از تاج گذاری خان مغول، این شهر دوباره بازسازی شد؛ ولیکن باز هم مورد تجاوز و هجوم اُمرا و تاخت و تاز سلاطین بود و در این دوران نوبت به سلسله تیموریان رسید تا شهر را به ویرانه مبدل کنند. در نهایت، در دوران صفویه این شهر آباد شد و پس از انقراض این سلسله نیز به تصرف شاه عثمانی، احمد شاه در آمد که بعد از شش سال نادرشاه افشار آن را باز پس گرفت. لازم به ذکر است، بعد از نادر شاه نیز این شهر بسیار مورد تاخت و تاز قرار گرفت؛ تا زمانی که در سال ۱۱۴۵ هجری قمری به صورت کامل به ایران الحاق گردید. همچنین این شهر در مسیر جاده ابریشم بود.

❖ موقعیت استان همدان:

استان همدان با ۱۹۴۹۱ کیلومتر مربع مساحت، حدود ۱/۲ درصد مساحت کشور را به خود اختصاص داده است. این استان در منطقه‌ای کوهستانی و در غرب ایران واقع شده است. از دیدگاه آمایشی استان همدان از شمال به استان‌های زنجان و قزوین، از جنوب به استان لرستان، از شرق به استان مرکزی و از غرب به استان کرمانشاه و قسمتی از استان کردستان محدود می‌شود. براساس آخرین تقسیمات کشوری استان همدان دارای ۱۰ شهرستان (اسدآباد، بهار، تویسرکان، درگزین، رزن، فامنین، کبودرآهنگ، ملایر، نهاوند و همدان) است.

شهرستان اسدآباد در غرب استان همدان و در مسیر ارتباطی همدان به کرمانشاه قرار گرفته است. این شهرستان از نظر تاریخی و سیاسی اهمیت ویژه‌ای دارد و به‌عنوان زادگاه سید جمال‌الدین اسدآبادی، یکی از چهره‌های تأثیرگذار جهان اسلام، شناخته می‌شود. موقعیت ارتباطی اسدآباد، آن را به یکی از گذرگاه‌های مهم غرب کشور تبدیل کرده است.

شهرستان بهار در شمال غربی استان همدان واقع شده و به‌دلیل نزدیکی به مرکز استان، ارتباط تنگاتنگی با شهر همدان دارد. این شهرستان با تولیدات کشاورزی متنوع و روستاهای پرجمعیت، بخشی از تأمین نیازهای غذایی مرکز استان را بر عهده دارد و در عین حال از نظر سکونتگاهی و جمعیتی اهمیت قابل توجهی دارد.

شهرستان تویسرکان در جنوب غربی استان قرار دارد و به‌واسطه باغ‌های گسترده گردو، شهرتی ملی یافته است. این شهرستان علاوه بر ظرفیت‌های کشاورزی، از نظر مذهبی و فرهنگی نیز اهمیت دارد و وجود آرامگاه حقیوق نبی نشان‌دهنده پیشینه تاریخی و همزیستی ادیان در این منطقه است. بافت سنتی و روستایی تویسرکان بازتابی از الگوهای زیستی دیرپای منطقه به‌شمار می‌رود.

شهرستان درگزین در شمال شرقی استان همدان واقع شده و مرکز آن شهر قروه درجزین است. این شهرستان پیش‌تر جزئی از شهرستان رزن بود و با توجه به ظرفیت‌های جمعیتی، کشاورزی و تاریخی، به‌صورت مستقل ارتقا یافت.

شهرستان رزن در شمال شرقی استان قرار دارد و اقتصادی مبتنی بر کشاورزی و دامداری دارد. این شهرستان به دلیل قرارگیری در مسیر ارتباطی استان‌های همجوار، از جایگاه ترانزیتی برخوردار است و نقش پشتیبان در تأمین محصولات کشاورزی استان ایفا می‌کند.

شهرستان فامنین در شرق استان قرار دارد. این شهرستان بیشتر ماهیتی کشاورزی دارد و در سال‌های اخیر با توسعه زیرساخت‌های محلی، نقش آن در نظام سکونتگاهی استان در حال تقویت است.

شهرستان کبودرآهنگ در شمال استان همدان واقع شده و از نظر وسعت یکی از بزرگ‌ترین شهرستان‌های استان است. این شهرستان با برخورداری از دشت‌های وسیع، نقش مهمی در تولیدات زراعی دارد و همچنین به دلیل قرارگیری غار علی‌صدر در محدوده آن، یکی از قطب‌های اصلی گردشگری طبیعی استان محسوب می‌شود.

شهرستان ملایر در جنوب شرقی استان قرار دارد و از نظر جمعیت و وسعت یکی از مهم‌ترین شهرستان‌های استان همدان محسوب می‌شود. این شهرستان به دلیل شرایط اقلیمی مناسب، قطب کشاورزی استان، به‌ویژه در تولید انگور و کشمش است. وجود آثار تاریخی شاخصی همچون ارگ نوشیجان و شهر زیرزمینی سامن، اهمیت تاریخی ملایر را دوچندان کرده و این شهرستان را به یکی از مراکز مهم مطالعات باستان‌شناسی تبدیل نموده است.

شهرستان نهاوند در جنوب استان همدان واقع شده و از کهن‌ترین مناطق استقرار ایرانی به‌شمار می‌رود. این شهرستان با برخورداری از منابع آبی، دشت‌های حاصلخیز و محوطه‌های باستانی پیش از تاریخ مانند گیان، نقش مهمی در تاریخ شکل‌گیری تمدن‌های اولیه داشته است. نهاوند در دوره‌های تاریخی مختلف، به‌ویژه در دوران باستان و صدر اسلام، جایگاهی راهبردی داشته و امروزه نیز یکی از قطب‌های کشاورزی استان محسوب می‌شود.

شهرستان همدان مرکز استان، مهم‌ترین کانون سیاسی، اداری و فرهنگی منطقه به‌شمار می‌رود. این شهرستان با پیشینه‌ای کهن و استقرار محوطه تاریخی هگمتانه، همواره نقشی محوری در تاریخ

ایران داشته است. تمرکز نهادهای اداری، دانشگاه‌ها، مراکز درمانی و فرهنگی، همدان را به قطب خدماتی استان تبدیل کرده و در کنار آن، گردشگری تاریخی و فرهنگی جایگاه ویژه‌ای در اقتصاد این شهرستان دارد.

در مجموع، شهرستان‌های استان همدان با تنوع جغرافیایی، تاریخی و اقتصادی، ساختاری مکمل و به هم پیوسته را شکل داده‌اند که در کنار یکدیگر، هویت فرهنگی و تمدنی این استان کهن را رقم می‌زنند.

❖ جمعیت استان:

مطابق نتایج سرشماری نفوس و مسکن در سال ۱۳۹۵ استان همدان، جمعیت این استان حدود ۱۷۳۸۲۳۴ نفر اعلام شده که حدود ۲.۲ درصد جمعیت کشور را به خود اختصاص داده است. حدود ۵۱ درصد جمعیت استان را مردان و ۴۹ درصد آن را نیز زنان در غالب ۵۳۸۸۰۳ خانوار تشکیل می‌دهند. نگاهی به ترکیب سنی اعلام شده بر اساس سرشماری نفوس و مسکن استان در سال ۱۳۹۵ نشان می‌دهد که ۷۱.۴ درصد از جمعیت استان همدان را گروه سنی ۱۵-۶۴ سال تشکیل می‌دهند که در حقیقت نیروی کارآمد و فعال جمعیتی می‌باشند. این ویژگی به نوبه خود ظرفیت قابل توجهی در برنامه‌ریزی‌های اقتصادی و توسعه استان همدان محسوب می‌شود. به‌ویژه اینکه بیش از ۸۰ درصد جمعیت استان همدان با سواد هستند و ۸۷.۱ درصد باسوادی در مناطق شهری و ۷۵.۹ درصد در مناطق روستایی می‌باشد.

❖ آب و هوا:

در مورد اقلیم و آب و هوای استان همدان نیز باید گفت که استان در منطقه غرب کشور و در سرزمینی بلند و کوهستانی واقع شده که اختلاف بلندترین و پست‌ترین نقطه آن بیش از ۲۰۰۰ متر محاسبه شده است. ارتفاع بلندترین نقطه استان (قله الوند) از سطح دریا ۳۵۷۴ متر و ارتفاع پست‌ترین نقطه (آبادی عمرآباد از دهستان پیشخور) از سطح دریا ۱۵۵۵ متر است. به طور کلی، آب و هوای استان همدان از توده‌های هوایی مدیترانه که از غرب وارد کشور می‌شود، متأثر است. موقعیت استان

و ارتفاع به نسبت زیاد آن سبب می‌شود که توده‌هایی از هوای مرطوب و باران‌زا که به ویژه از سوی غرب وارد کشور می‌شوند، قسمت اعظم رطوبت خود را در آن ریزش نمایند.

❖ زبان و مذهب مردم استان همدان:

در این استان اقوام مختلفی زندگی می‌کنند که گویش آنها باهم متفاوت است. اکثراً ساکنان مرکز استان به زبان فارسی صحبت می‌کنند، در شمال و شمال غرب این استان اغلب افراد با گویش ترکی تکلم می‌کنند، ساکنان نهاوند، ملایر و سامن نیز با گویش‌های لری و لک با هم ارتباط دارند. به علاوه، ساکنان غرب و شمال غربی استان همدان در مجاورت استان‌های کرمانشاه و کردستان به زبان کردی صحبت می‌کنند. اغلب افرادی که در این استان سکونت دارند را مسلمانان و پیروان مذهب شیعه دوازده امامی پر کرده است. ولیکن در بین عشایر همدان سنی و فرقه اهل حق نیز وجود دارند. همچنین اقلیتی در این استان مسیحی، زرتشتی و یهودی هستند.

❖ فرهنگ و آداب و رسوم مردم استان همدان:

همانطور که بیان شد، اقوام مختلفی در این استان ساکن هستند و به همین علت با فرهنگ‌ها و آداب و رسوم متفاوت و بسیاری روبرو هستیم. هر کدام از این اقوام افزون بر اشتراکات ملی و فرهنگی دارای رسوم و آیین‌های مخصوص به خود هستند. مراسم سوگواری و عروسی این چهار قوم مختلف همچون دیگر هم‌فرهنگان آنها صورت می‌گیرد. حضور اقوام مختلف در این استان، رقص و موسیقی‌های متفاوتی را براساس هر قومیت و فرهنگ سبب شده است. آذری‌زبانان موسیقی عاشیقی و اقوام کرد و لر هم موسیقی خاص خود را در این منطقه رواج داده‌اند. لباس‌های محلی همدان نیز داستانی چون موسیقی دارد.

❖ مشاهیر استان همدان:

مشاهیر بعد از اسلام این شهر بزرگانی چون باباطاهر از شاعران نامدار قرن چهارم هجری، بدیع‌الزمان همدانی نویسنده قدیمی‌ترین کتاب در فن مقامه‌نویسی، ابوالعلی حسن عطار از بزرگان ادب و از

مشاهیر نحو و لغت و حدیث در قرن چهارم هجری، عین القضاة همدانی از نوابغ قرن پنجم هجری دارای آثاری در کلام، حکمت، عرفان و ادب پارسی، ابن صلاح همدانی پزشک و ریاضی‌دان قرن پنجم و ششم هجری، خواجه رشیدالدین فضل‌الله از وزرا، دانشمندان و پزشکان صاحب‌نظر قرن ششم و هفتم هجری، میرسید علی همدانی از عرفا و رهروان سیروسلوک قرن هفتم هجری و میرزاده عشقی یکی از ستارگان فروزان شعر و نثر نمایشنامه در دوران انقلاب مشروطیت هستند.

بوعلی‌سینا از نادر دانشمندان و نوابغ روزگار در سال ۳۷۰ قمری در خرمیثن از توابع بخارا به دنیا آمد. او در سال ۴۰۶ هجری قمری در زمانی که همدان پایتخت آل بویه بود، وارد این شهر شد و پس از مدتی شمس‌الدوله دیلمی او را وزیر خود ساخت. بوعلی‌سینا در زمان اقامت در همدان در مدرسه بزرگ شهر تدریس می‌کرد و همچنین فرصت این را یافت تا بسیاری از تألیفات خود را به پایان رساند. مدتی نیز مورد بی‌مهری قرار گرفت و سرانجام به سال ۴۲۸ هجری قمری در باغ دوستش در همدان درگذشت. آرامگاه بوعلی‌سینا هم‌اکنون در میدانی به همین نام در همدان قرار دارد. عارف قزوینی نیز سال‌های آخر عمر خود را در دره زیبای مرادیگ همدان سپری کرد. او در سال ۱۳۱۲ خورشیدی در همدان فوت کرد و آرامگاه او در جوار آرامگاه بوعلی‌سینا قرار دارد. آرامگاه بوعلی‌سینا نماد شهر همدان و همچنین یکی از نمادهای پیشینه ایران در فرهنگ جهان و دانش و علم به‌شمار می‌رود.

❖ چشم‌اندازها و جاذبه‌های طبیعی استان همدان:

استان همدان با پیشینه‌ای کهن و طبیعتی متنوع، یکی از استان‌های مهم و دیدنی غرب ایران به‌شمار می‌رود. موقعیت این استان در دامنه‌های رشته‌کوه الوند، موجب شکل‌گیری چشم‌اندازهای طبیعی متنوع، آب‌وهوای معتدل کوهستانی و مناظر سرسبز شده است. این ویژگی‌های طبیعی سبب شده‌اند که همدان از دیرباز به‌عنوان یکی از مراکز مهم طبیعی و گردشگری ایران شناخته شود و هر ساله گردشگران بسیاری را به خود جذب کند.

طبیعت استان همدان جلوه‌های متنوعی از کوه‌ها، دره‌ها، دشت‌ها، سراب‌ها و منابع آبی را در بر

می‌گیرد. دره‌های اطراف شهر همدان از جمله دره مرادیگ، دره عباس‌آباد و دره گنج‌نامه نمونه‌هایی برجسته از چشم‌اندازهای کوهستانی و تاریخی استان هستند که با پوشش گیاهی غنی، باغ‌های میوه و شرایط آب‌وهوایی مناسب، محیطی دلپذیر برای گردش و استراحت فراهم کرده‌اند. دره گنج‌نامه به دلیل وجود آبشارهای طبیعی، کتیبه‌های تاریخی و آتشکده بهرام یکی از مهم‌ترین قطب‌های گردشگری استان محسوب می‌شود و دره امامزاده محسن نیز با بقعه‌ای متعلق به دوره ایلخانی، پیوندی میان جلوه‌های طبیعی و مذهبی ایجاد کرده است.

منابع آب سطحی و زیرسطحی نیز از عناصر کلیدی شکل‌دهنده چشم‌انداز طبیعی استان هستند. سد اکباتان در مسیر جاده همدان-ملایر علاوه بر تأمین آب، نقش مهمی در حفاظت از پوشش گیاهی و زیستگاه جانوری منطقه ایفا می‌کند. پیرامون این سد، گونه‌های گیاهی بومی و متنوعی همچون گون، شیرین‌بیان، بومادران و آلاله رشد می‌کنند و زیستگاه پرندگان مهاجر و گونه‌های ماهی در آن وجود دارد.

استان همدان از نظر جغرافیایی به چندین شهرستان تقسیم شده که هر یک از آنها دارای ویژگی‌های طبیعی و جاذبه‌های گردشگری خاص خود هستند.

شهرستان کبودرآهنگ به دلیل وجود غار علیصدر شهرتی جهانی دارد. غار علیصدر که بزرگ‌ترین غار آبی جهان محسوب می‌شود، یکی از مهم‌ترین جاذبه‌های طبیعی ایران است و هر ساله گردشگران بسیاری را به خود جذب می‌کند. افزون بر این، چشمه‌ها و دشت‌های پیرامون کبودرآهنگ نیز از جلوه‌های طبیعی شاخص این شهرستان به شمار می‌روند.

شهرستان نهاوند یکی از سرسبزترین مناطق استان همدان به شمار می‌رود. سراب‌های متعدد از جمله سراب گیان، سراب گاماسیاب و سراب ملوسان، در کنار رودخانه گاماسیاب و دشت‌های حاصلخیز، جلوه‌ای کم‌نظیر به طبیعت این شهرستان بخشیده‌اند و آن را به یکی از قطب‌های طبیعی استان تبدیل کرده‌اند.

شهرستان ملایر، علاوه بر شهرت جهانی در هنر منبت‌کاری، دارای طبیعتی متنوع و چشم‌نواز است.

پارک سیفیه، بام ملایر، تپه‌ها و دشت‌های اطراف شهر از مهم‌ترین جاذبه‌های طبیعی این شهرستان محسوب می‌شوند. باغ‌ها و فضاهاى سبز ملایر، محیطی آرام و دلپذیر برای گردشگران فراهم کرده‌اند.

شهرستان تویسرکان در دامنه‌های جنوبی کوه الوند واقع شده و به باغ‌های گسترده گردو شهرت دارد. طبیعت کوهستانی، دره‌های سرسبز، رودخانه‌ها و چشمه‌های فراوان از ویژگی‌های برجسته این شهرستان هستند. منطقه خوش آب‌وهوای سرکان و روستاهای اطراف آن نیز از مناطق دیدنی تویسرکان به شمار می‌آیند.

شهرستان اسدآباد نیز با قرار گرفتن در منطقه‌ای کوهستانی، دارای چشم‌اندازهای طبیعی متنوعی است. دشت‌ها، کوه‌ها، مراتع سرسبز و دره‌های اطراف این شهرستان، آن را به منطقه‌ای مناسب برای طبیعت‌گردی تبدیل کرده است. همچنین شهرستان‌های رزن و درگزین با دشت‌های وسیع، زمین‌های کشاورزی و مناظر طبیعی خاص خود جلوه‌ای از زندگی روستایی و کشاورزی استان همدان را به نمایش می‌گذارند و تکمیل‌کننده تنوع طبیعی این استان هستند.

❖ آثار تاریخی استان همدان:

استان همدان یکی از کهن‌ترین کانون‌های تمدنی فلات ایران به‌شمار می‌رود و پیشینه تاریخی آن به بیش از سه هزار سال پیش بازمی‌گردد. استان همدان با برخورداری از آثار تاریخی متنوع از دوره‌های پیش از تاریخ، باستانی، اسلامی و معاصر، یکی از غنی‌ترین استان‌های ایران از نظر میراث فرهنگی به‌شمار می‌رود. این تنوع و تداوم تاریخی، همدان را به گنجینه‌ای زنده از تاریخ، تمدن و فرهنگ ایران تبدیل کرده است و بررسی آثار آن می‌تواند تصویری جامع از سیر تحول جامعه ایرانی در طول هزاران سال ارائه دهد.

مهم‌ترین و شاخص‌ترین اثر تاریخی استان همدان، محوطه باستانی هگمتانه است که در قلب شهر همدان قرار دارد. این محوطه یکی از بزرگ‌ترین تپه‌های باستانی ایران به‌شمار می‌رود و بقایای معماری منظم شهری با خیابان‌بندی شطرنجی، دیوارهای خشتی عظیم و واحدهای مسکونی منسجم

در آن کشف شده است. یافته‌های باستان‌شناسی این محوطه نشان می‌دهد که هگمتانه نه تنها پایتخت مادها، بلکه در دوره هخامنشی نیز یکی از مراکز حکومتی مهم و محل استقرار خزانه سلطنتی بوده است. تداوم سکونت در این محوطه تا دوره‌های اشکانی، ساسانی و حتی اسلامی ادامه یافته و این موضوع، هگمتانه را به یکی از کم‌نظیرترین نمونه‌های تداوم حیات شهری در تاریخ ایران تبدیل کرده است.

در دامنه‌های کوه الوند، مجموعه تاریخی گنج‌نامه قرار دارد که شامل دو کتیبه سنگی متعلق به دوران هخامنشی است. این کتیبه‌ها به فرمان داریوش بزرگ و خشایارشا حجاری شده‌اند و به سه زبان پارسی باستان، عیلامی و بابلی نوشته شده‌اند. محتوای این کتیبه‌ها شامل ستایش اهورامزدا، معرفی شاه و بیان قلمرو وسیع امپراتوری هخامنشی است. اهمیت گنج‌نامه تنها در قدمت آن خلاصه نمی‌شود، بلکه این کتیبه‌ها از مهم‌ترین اسناد تاریخی برای شناخت ساختار سیاسی، زبانی و مذهبی ایران باستان محسوب می‌شوند.

یکی دیگر از آثار شاخص همدان، مجسمه سنگی شیر است که به «شیر سنگی» شهرت دارد. این اثر که احتمالاً متعلق به دوران هخامنشی یا اشکانی است، در گذشته به‌عنوان بخشی از دروازه باستانی شهر مورد استفاده قرار می‌گرفته و نمادی از قدرت و حراست شهری به‌شمار می‌آمده است. شیر سنگی امروزه به یکی از نمادهای هویتی شهر همدان تبدیل شده و اهمیت ویژه‌ای در مطالعات هنر و مجسمه‌سازی ایران باستان دارد.

با ورود به دوران اسلامی، همدان همچنان جایگاه علمی و فرهنگی برجسته‌ای داشته است. آرامگاه بوعلی‌سینا، فیلسوف و پزشک بزرگ ایرانی، یکی از مهم‌ترین بناهای فرهنگی این استان به‌شمار می‌رود. این آرامگاه که در میدان مرکزی شهر همدان قرار دارد، ترکیبی از معماری مدرن و الهام‌گرفته از برج‌های آرامگاهی ایران باستان است و در مجموعه آن موزه، کتابخانه و فضای فرهنگی قرار گرفته است. بوعلی‌سینا از بزرگ‌ترین چهره‌های علمی تاریخ جهان است و وجود آرامگاه او در همدان، جایگاه این شهر را به‌عنوان یکی از مراکز اندیشه و دانش در تاریخ ایران

برجسته می‌کند.

آرامگاه باباطاهر عریان، شاعر و عارف نامدار قرن پنجم هجری، از دیگر آثار مهم استان همدان است. این بنا با معماری ساده اما نمادین، بیانگر روحیه عرفانی و مردمی اشعار باباطاهر است. دویستی‌های او که به زبان محلی سروده شده‌اند، نقش مهمی در فرهنگ عامه و ادبیات شفاهی ایران دارند و آرامگاه وی یکی از مراکز فرهنگی و ادبی مهم استان محسوب می‌شود.

از دیگر بناهای شاخص اسلامی همدان می‌توان به گنبد علویان اشاره کرد که شاهکاری از معماری آجری و تزئینات گچ‌بری دوران سلجوقی است. این بنا که در اصل آرامگاه خانوادگی بوده، از نظر هنری یکی از ارزشمندترین آثار معماری اسلامی ایران به‌شمار می‌رود. برج قربان نیز به‌عنوان یکی از برج‌های آرامگاهی تاریخی همدان، نمونه‌ای از معماری تدفینی در قرون میانی اسلامی است.

مسجد جامع همدان، بازار تاریخی شهر، حمام‌های سنتی، امامزاده‌ها و بقاع متبرکه متعدد، هر یک بخشی از هویت تاریخی و اجتماعی استان را شکل می‌دهند. بازار سنتی همدان با راسته‌ها، تیمچه‌ها و سراهای خود، بازتاب‌دهنده نقش اقتصادی این شهر در دوره‌های مختلف تاریخی است و پیوندی عمیق میان معماری، تجارت و زندگی اجتماعی برقرار می‌کند.

ارگ تاریخی نوشیجان یکی از مهم‌ترین و ارزشمندترین محوطه‌های باستانی استان همدان و ایران به‌شمار می‌رود که در نزدیکی شهرستان ملایر واقع شده است. این محوطه به دوره مادها، یعنی قرن هشتم تا ششم پیش از میلاد، تعلق دارد و به‌عنوان یکی از کهن‌ترین نمونه‌های معماری مذهبی و نظامی ایران شناخته می‌شود. کاوش‌های باستان‌شناسی در نوشیجان نشان‌دهنده وجود مجموعه‌ای شامل دژ، تالار ستون‌دار، انبارها، راهروها و مهم‌تر از همه، نیایشگاه یا معبد مادهاست. معماری این مجموعه عمدتاً با خشت خام ساخته شده و بیانگر دانش فنی و مهندسی پیشرفته مادها در ساخت سازه‌های مستحکم و کارکردی است. اهمیت نوشیجان از آن جهت دوچندان است که این محوطه اطلاعات بسیار ارزشمندی درباره آیین‌ها، ساختار حکومتی و باورهای مذهبی مادها در اختیار پژوهشگران قرار می‌دهد و یکی از معدود نمونه‌های نسبتاً سالم باقی‌مانده از معماری مادی به‌شمار

می‌رود.

محوطه باستانی گیان که در نزدیکی شهر نهاوند قرار دارد، از کهن‌ترین محوطه‌های پیش‌ازتاریخی ایران محسوب می‌شود و قدمت آن به هزاره پنجم و چهارم پیش از میلاد بازمی‌گردد. این محوطه نخستین بار در اوایل قرن بیستم میلادی مورد کاوش‌های علمی قرار گرفت و نتایج آن نقش مهمی در شکل‌گیری گاه‌نگاری (رویداد نگاری) پیش‌ازتاریخی ایران داشت. یافته‌های باستان‌شناسی گیان شامل سفال‌های منقوش، ابزارهای سنگی، اشیای استخوانی و بقایای استقرارهای انسانی است که نشان‌دهنده شکل‌گیری جوامع روستایی اولیه و آغاز یکجانشینی در این منطقه است. سفال‌های گیان به دلیل تنوع نقش، رنگ و تکنیک ساخت، از اهمیت ویژه‌ای برخوردارند و در مطالعات تطبیقی با سایر تمدن‌های هم‌دوره در فلات ایران و بین‌النهرین مورد استفاده قرار می‌گیرند. محوطه گیان به عنوان یکی از پایه‌های شناخت تمدن‌های اولیه غرب ایران، جایگاه بسیار مهمی در تاریخ باستان‌شناسی کشور دارد.

معبد لائودیسه یکی دیگر از آثار شاخص تاریخی استان همدان است که به دوره سلوکیان بازمی‌گردد. این معبد در شهر نهاوند قرار دارد و نام آن برگرفته از «لائودیسه»، همسر آنتیوخوس سوم، پادشاه سلوکی است. کشف کتیبه سنگی یونانی در این محوطه که به فرمان آنتیوخوس سوم نوشته شده، اهمیت تاریخی این معبد را به طور چشمگیری افزایش داده است. این کتیبه یکی از معدود اسناد مکتوب یونانی کشف‌شده در ایران است و اطلاعات ارزشمندی درباره نفوذ فرهنگ هلنیستی (پذیرش و فرهنگ و مذهب یونانی توسط مردمان غیر یونانی)، ساختار حکومتی و روابط سیاسی دوره سلوکی در اختیار پژوهشگران قرار می‌دهد. معبد لائودیسه نمادی از پیوند فرهنگ ایرانی و یونانی در دوره پس از اسکندر مقدونی است و نشان می‌دهد که استان همدان در آن زمان یکی از مراکز مهم فرهنگی و سیاسی به‌شمار می‌رفته است.

آرامگاه حیقوق نبی یکی از آثار مذهبی مهم در استان همدان است که در شهر تویسرکان قرار دارد. حیقوق نبی از پیامبران بنی‌اسرائیل به‌شمار می‌رود و این آرامگاه برای پیروان ادیان الهی،

به‌ویژه یهودیان، از جایگاه معنوی والایی برخوردار است. بنای آرامگاه با وجود سادگی، از ویژگی‌های معماری قابل توجهی برخوردار بوده و در طول قرون متمادی بارها مرمت و بازسازی شده است. وجود این اثر بیانگر پیشینه همزیستی ادیان گوناگون در منطقه همدان و نشان‌دهنده نقش این استان به‌عنوان یکی از کانون‌های مذهبی در تاریخ ایران است. این آرامگاه امروزه افزون بر ارزش مذهبی، به‌عنوان یکی از آثار تاریخی و فرهنگی مهم استان شناخته می‌شود و در فهرست آثار ملی ایران به ثبت رسیده است.

شهر زیرزمینی سامن در شهر سامن از توابع شهرستان ملایر قرار دارد و یکی از مهم‌ترین نمونه‌های معماری دستکند در استان همدان به‌شمار می‌رود. این مجموعه به دوره اشکانی و احتمالاً اوایل دوره ساسانی تعلق دارد و شامل فضاهای متعددی است که در عمق زمین و در بستر سنگی حفر شده‌اند. دالان‌ها، اتاق‌ها و راهروهای به‌هم‌پیوسته این مجموعه نشان‌دهنده کاربری‌های سکونتی، آیینی و تدفینی آن است. کشف بقایای انسانی در برخی فضاها، استفاده مذهبی و تدفینی شهر زیرزمینی را تأیید می‌کند. معماری هوشمندانه، تهویه طبیعی و طراحی دفاعی این مجموعه بیانگر سازگاری انسان با شرایط ناامن و محیطی دوران باستان است. شهر زیرزمینی سامن به‌عنوان اثری شاخص در مطالعات باستان‌شناسی غرب ایران، تصویری روشن از شیوه‌های زیست و باورهای جوامع اشکانی در استان همدان ارائه می‌دهد.

فصل دوم
نگاهی بر سیمای اقتصادی
استان همدان

استان همدان به عنوان یکی از استان‌های مهم و برخوردار از پیشینه تاریخی و تمدنی غنی در غرب کشور، از جایگاهی معنادار در ساختار اقتصادی ایران برخوردار است. این استان به دلیل موقعیت جغرافیایی مناسب، دسترسی به شبکه‌های ارتباطی منطقه‌ای و ملی و برخورداری از منابع متنوع طبیعی و انسانی، نقش مؤثری در اقتصاد منطقه‌ای و تحقق اهداف توسعه متوازن کشور ایفا می‌کند. اهمیت اقتصاد استان همدان را می‌توان در تنوع فعالیت‌های اقتصادی، سهم قابل توجه آن در تولید غیرنفتی و ظرفیت‌های گسترده برای ایجاد ارزش افزوده پایدار مورد توجه قرار داد.

ساختار اقتصادی استان همدان متکی بر مجموعه‌ای از بخش‌های مولد شامل کشاورزی، صنعت، معدن و خدمات است که هر یک به صورت مکمل، بنیان‌های اقتصادی استان را شکل داده‌اند. این تنوع ساختاری موجب شده است اقتصاد استان از پویایی نسبی برخوردار بوده و توان ایفای نقش مؤثر در ایجاد اشتغال، افزایش تولید و تقویت پیوندهای بین‌بخشی را داشته باشد. از این منظر، استان همدان به عنوان یکی از استان‌های مستعد توسعه اقتصادی در چارچوب اقتصاد غیرنفتی کشور قابل ارزیابی است.

بخش کشاورزی یکی از ارکان اصلی اقتصاد استان همدان به شمار می‌رود و سهم مهمی در تولید، اشتغال و تأمین امنیت غذایی دارد. شرایط اقلیمی مناسب، تنوع آب‌وهوایی، خاک حاصلخیز و دانش بومی فعالان این بخش، زمینه‌ساز تولید محصولات متنوع زراعی و باغی با ارزش اقتصادی بالا شده است. اهمیت این بخش زمانی برجسته‌تر می‌شود که نقش آن در تأمین مواد اولیه صنایع تبدیلی و تکمیلی مورد توجه قرار گیرد؛ امری که موجب افزایش ارزش افزوده، توسعه زنجیره‌های تولید و ارتقای جایگاه استان در بازارهای داخلی و خارجی می‌شود.

در کنار کشاورزی، بخش صنعت نقش تعیین‌کننده‌ای در تکمیل ساختار اقتصادی استان همدان ایفا می‌کند. توسعه شهرک‌ها و نواحی صنعتی و استقرار واحدهای تولیدی در حوزه‌های مختلف، موجب تنوع‌بخشی به فعالیت‌های صنعتی استان شده است. اهمیت صنعت در اقتصاد همدان از آن جهت است که این بخش با بهره‌گیری از نیروی انسانی متخصص و دسترسی نسبی به مواد اولیه، ظرفیت بالایی برای ایجاد ارزش افزوده، اشتغال پایدار و تقویت پیوند میان بخش‌های تولیدی و خدماتی دارد و سهم استان را در تولید ناخالص داخلی غیرنفتی کشور افزایش می‌دهد.

بخش معدن نیز به عنوان یکی از مزیت های نسبی استان، جایگاهی قابل توجه در اقتصاد همدان دارد. وجود ذخایر متنوع معدنی و قابلیت توسعه صنایع معدنی و پایین دستی، زمینه ساز افزایش نقش استان در زنجیره تأمین مواد اولیه برخی صنایع کشور شده است. اهمیت این بخش نه تنها در ارزش اقتصادی منابع معدنی، بلکه در ظرفیت آن برای توسعه صنعتی، ایجاد اشتغال و تکمیل چرخه تولید در سطح استان قابل بررسی است.

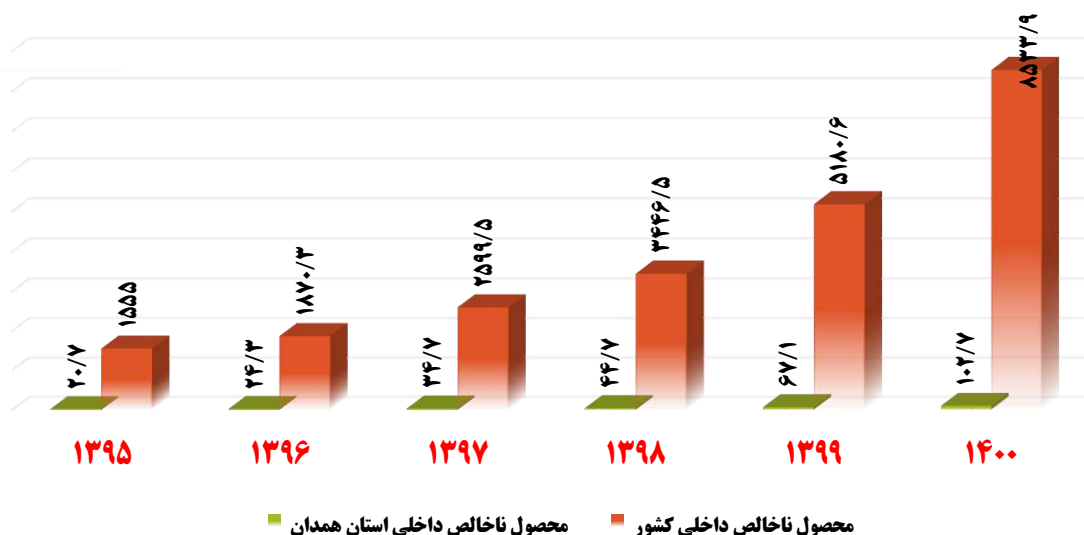
بخش خدمات به ویژه گردشگری، یکی از مهم ترین مؤلفه های اهمیت اقتصاد استان همدان به شمار می رود. استان همدان به عنوان یکی از کهن ترین کانون های تمدنی ایران با برخورداری از آثار تاریخی، فرهنگی و طبیعی متعدد، ظرفیت بالایی برای توسعه فعالیت های گردشگری دارد. گردشگری تاریخی و فرهنگی، گردشگری طبیعی، گردشگری سلامت، گردشگری روستایی و سایر اشکال گردشگری، نقش مؤثری در ایجاد اشتغال، افزایش درآمد و پویایی اقتصاد محلی ایفا می کنند. اهمیت گردشگری در اقتصاد استان همدان از آن جهت حائز توجه است که این بخش با طیف گسترده ای از فعالیت های اقتصادی از جمله حمل و نقل، خدمات اقامتی، صنایع دستی و تجارت محلی پیوند دارد و می تواند به عنوان یکی از پیشران های اصلی توسعه اقتصادی استان عمل کند. در مجموع، اقتصاد استان همدان به دلیل تنوع ساختاری، اتکای بالا به بخش های مولد، برخورداری از سرمایه انسانی توانمند و بهره مندی از ظرفیت های طبیعی، تاریخی و فرهنگی، از اهمیت ویژه ای در چارچوب اقتصاد ملی برخوردار است. هم افزایی میان بخش های کشاورزی، صنعت، معدن و خدمات به ویژه گردشگری، زمینه ساز شکل گیری اقتصادی پویا و متوازن در استان شده است. از اینرو، تبیین سیمای اقتصادی استان همدان می تواند مبنای مناسبی برای تحلیل های توسعه ای و برنامه ریزی های کلان در راستای ارتقای نقش استان در اقتصاد منطقه ای و ملی فراهم آورد.

❖ مروری بر اهم شاخصهای اقتصادی استان همدان

❖ محصول ناخالص داخلی استان (به قیمت بازار-همت)

رشد و توسعه اقتصادی مناطق یک کشور از مهم‌ترین مباحث اقتصاد منطقه‌ای در دهه‌های اخیر محسوب می‌شود به طوری که بررسی رشد و توسعه مناطق به عنوان یکی از اهداف مهم دولت قرار گرفته است. در میان شاخص‌های کلان اقتصادی، تولید ناخالص داخلی (GDP) از اهمیت ویژه‌ای برخوردار بوده و به عنوان مهمترین شاخص عملکرد اقتصادی در تجزیه و تحلیل‌ها مورد بررسی قرار می‌گیرد.

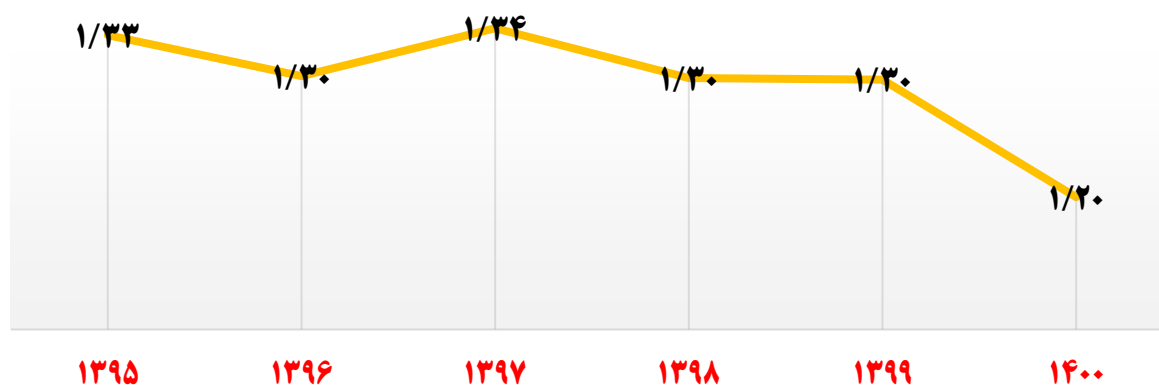
نمودار روند تولید ناخالص داخلی استان همدان در فاصله سال‌های ۱۳۹۵ تا ۱۴۰۰ نشان‌دهنده رشد مستمر و شتاب‌دار اقتصاد استان است. در سال ۱۳۹۵، تولید ناخالص داخلی استان در سطح نسبتاً پایینی قرار داشت، اما از سال ۱۳۹۶ به بعد روند افزایشی قابل توجهی را تجربه کرده است. رشد سالانه تولید ناخالص داخلی به ویژه در سال‌های ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ شدت بیشتری یافته است، به طوری که در سال ۱۴۰۰ مقدار تولید ناخالص داخلی به اوج خود در این دوره شش ساله رسیده است. این روند افزایشی نشان می‌دهد که اقتصاد استان همدان طی سال‌های اخیر توانسته با بهره‌گیری از ظرفیت‌های بخش‌های مختلف اقتصادی، به ویژه صنعت و خدمات، رشد قابل توجهی را تجربه کند. اگرچه نمودار، مقیاس دقیق ارزش تولید را به تفکیک بخش‌ها نشان نمی‌دهد، افزایش شدید شاخص کلی تولید ناخالص داخلی در سال‌های پایانی دوره مورد بررسی، همسو با افزایش اشتغال در بخش خدمات و صنعت و همچنین رشد ارزش افزوده این بخش‌ها در همان دوره، قابل توجیه است. بنابراین، تحلیل نموداری حاکی از آن است که اقتصاد استان همدان نه تنها پایدار بوده، بلکه در سال‌های اخیر مسیر توسعه و رشد شتابان را طی کرده است. این روند می‌تواند به عنوان شاخصی از موفقیت سیاست‌های توسعه‌ای استان و ظرفیت‌های بالقوه برای سرمایه‌گذاری و افزایش رفاه اقتصادی مورد استفاده قرار گیرد.

مأخذ: مرکز آمار ایران

❖ سهم GDP استان از GDP کشور به قیمت بازار (درصد)

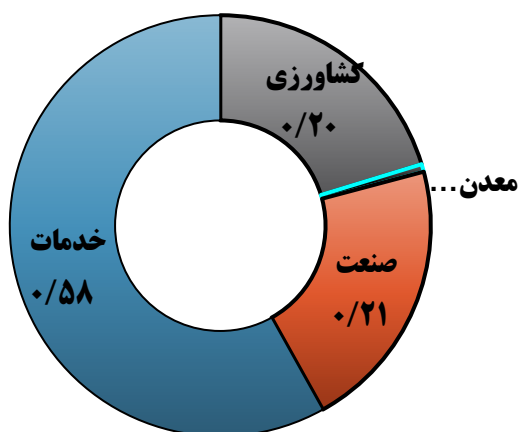
سهم تولید ناخالص داخلی استان از تولید ناخالص داخلی کشور به قیمت بازار، یکی از شاخص‌های کلیدی در تبیین جایگاه اقتصادی استان در سطح ملی به شمار می‌رود. این شاخص بیانگر میزان مشارکت استان در فرآیند خلق ارزش افزوده و فعالیت‌های اقتصادی کشور است و نشان می‌دهد اقتصاد استان تا چه اندازه در ساختار کلان اقتصاد ملی نقش‌آفرینی می‌کند. سهم استان همدان از GDP کشور، با توجه به ماهیت غیرنفتی اقتصاد آن، عمدتاً متکی بر عملکرد بخش‌های مولد نظیر کشاورزی، صنعت، معدن و خدمات است و از این منظر، اهمیت ویژه‌ای در ارزیابی پایداری و کیفیت رشد اقتصادی استان دارد.

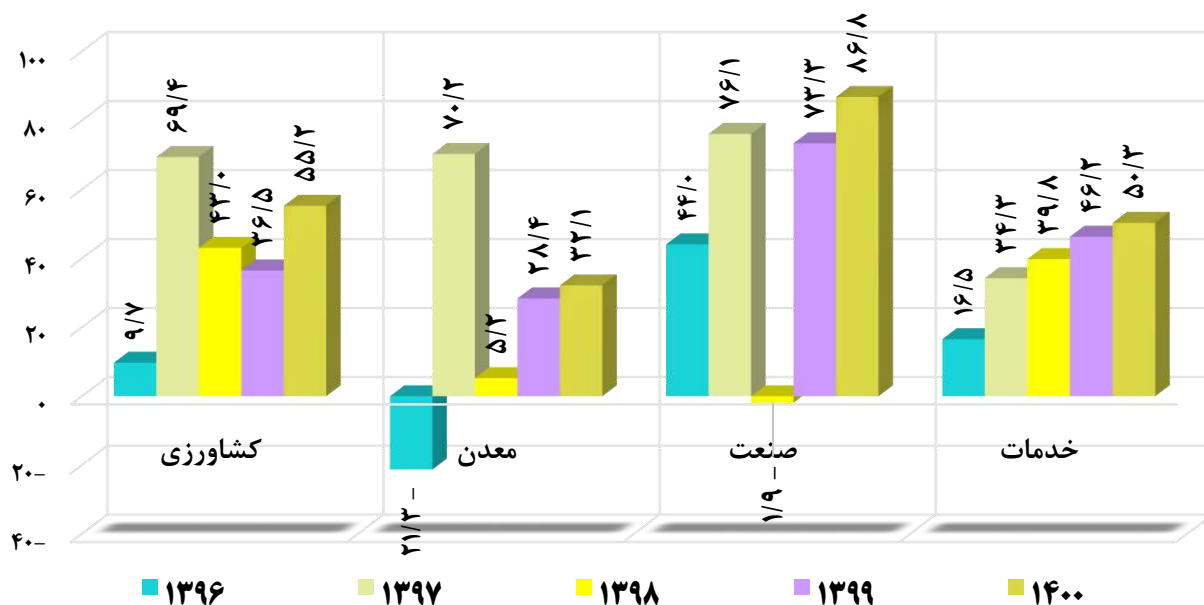
مأخذ: مرکز آمار ایران

❖ سهم ارزش افزوده بخشهای اقتصادی از کل ارزش افزوده استان همدان (درصد)

این شاخص نشان دهنده میزان مشارکت هر یک از بخش های کشاورزی، صنعت و معدن و خدمات در فرآیند تولید ارزش افزوده استان است و از این طریق، تصویر روشنی از وزن نسبی فعالیت های اقتصادی و جهت گیری های اصلی اقتصاد استان ارائه می دهد. بررسی این شاخص امکان شناخت دقیق تر پیشران های اقتصادی استان و نقش هر بخش در خلق ثروت و تولید را فراهم می سازد. ترکیب ارزش افزوده بخش های اقتصادی در استان همدان بیانگر ماهیت متنوع و چندبعدی اقتصاد استان است.

❖ نرخ رشد ارزش افزوده بخشهای مختلف اقتصادی استان همدان (درصد)

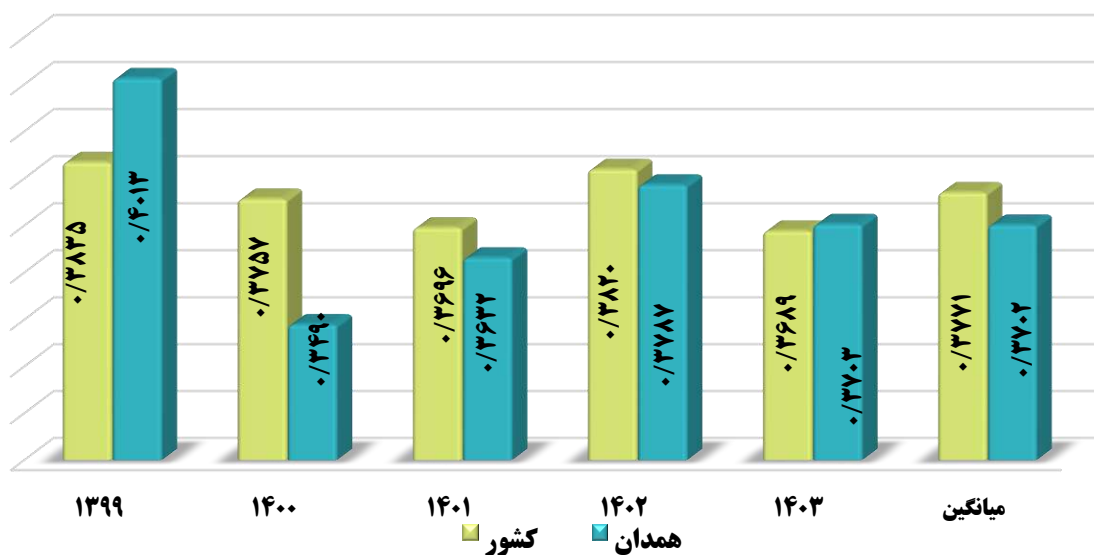
❖ وضعیت توزیع درآمد در استان همدان

وضعیت توزیع درآمد در استان همدان به عنوان یکی از شاخص های مهم اجتماعی-اقتصادی، بیانگر نحوه توزیع منافع حاصل از فعالیت های اقتصادی میان گروه های مختلف جمعیتی و مناطق شهری و روستایی استان است. این شاخص نقش تعیین کننده ای در ارزیابی کارکرد اقتصاد استان از منظر عدالت اقتصادی، انسجام اجتماعی و پایداری رشد ایفا می کند و تصویری از میزان فراگیری دستاوردهای اقتصادی در سطح استان ارائه می دهد.

ساختار متنوع اقتصاد استان همدان، متشکل از بخش های کشاورزی، صنعت، معدن و خدمات، زمینه ساز توزیع نسبتاً گسترده منابع درآمدی در میان گروه های شغلی و سکونتی مختلف شده است. تنوع فعالیت های اقتصادی و پراکنش فضایی آن ها در سطح استان، امکان مشارکت بخش های مختلف جامعه در فرآیند تولید و کسب درآمد را فراهم کرده و موجب شده است منافع اقتصادی تنها به یک بخش یا یک محدوده جغرافیایی خاص محدود نباشد. از اینرو، وضعیت توزیع درآمد در استان همدان بازتابی از پیوند میان ساختار اقتصادی استان و الگوی اشتغال و تولید در مناطق مختلف آن است.

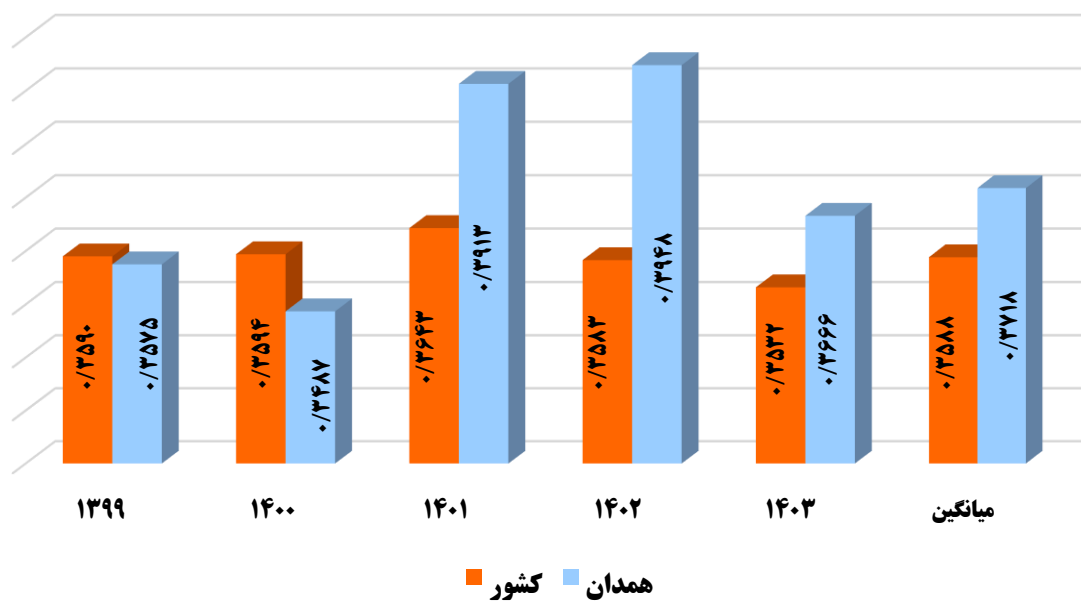
به طور کلی، بررسی وضعیت توزیع درآمد در استان همدان نشان می دهد که اقتصاد استان از ظرفیت لازم برای ایجاد درآمد در بخش های متنوع و انتقال آثار مثبت فعالیت های اقتصادی به سطوح مختلف جامعه برخوردار است. این ویژگی، نقش مهمی در تقویت ثبات اجتماعی، افزایش مشارکت اقتصادی و ارتقای جایگاه استان در مسیر توسعه پایدار ایفا می کند و می تواند به عنوان یکی از مؤلفه های کلیدی در تحلیل سیمای اقتصادی و اجتماعی استان همدان مورد توجه قرار گیرد.

❖ ضریب جینی مناطق شهری استان همدان و کشور

مأخذ: مرکز آمار ایران

❖ ضریب جینی مناطق روستایی استان همدان و کشور

مأخذ: مرکز آمار ایران

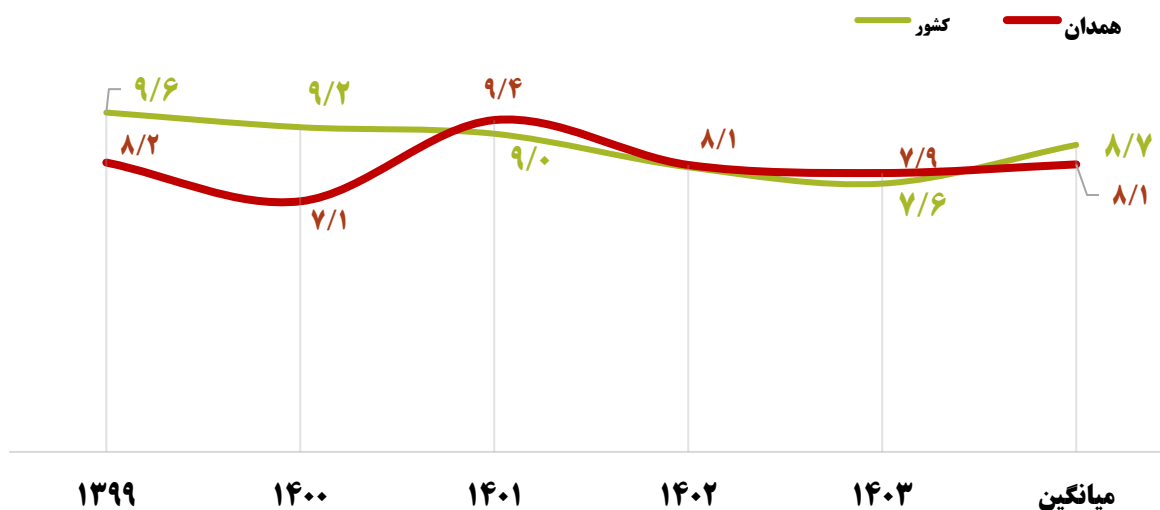
❖ وضعیت بازار کار

بازار کار استان بازتابی از ساختار اقتصادی متنوع آن است و ارتباط مستقیمی با فعالیت بخش‌های کشاورزی، صنعت، معدن و خدمات دارد. ترکیب این بخش‌ها موجب شده است فرصت‌های شغلی متنوعی در سطح استان شکل گیرد و زمینه مشارکت نیروی کار در فعالیت‌های تولیدی و خدماتی فراهم شود. از این منظر، بازار کار استان همدان نقشی مهم در جذب و به کارگیری نیروی انسانی و تحقق کارکردهای اقتصادی استان ایفا می‌کند.

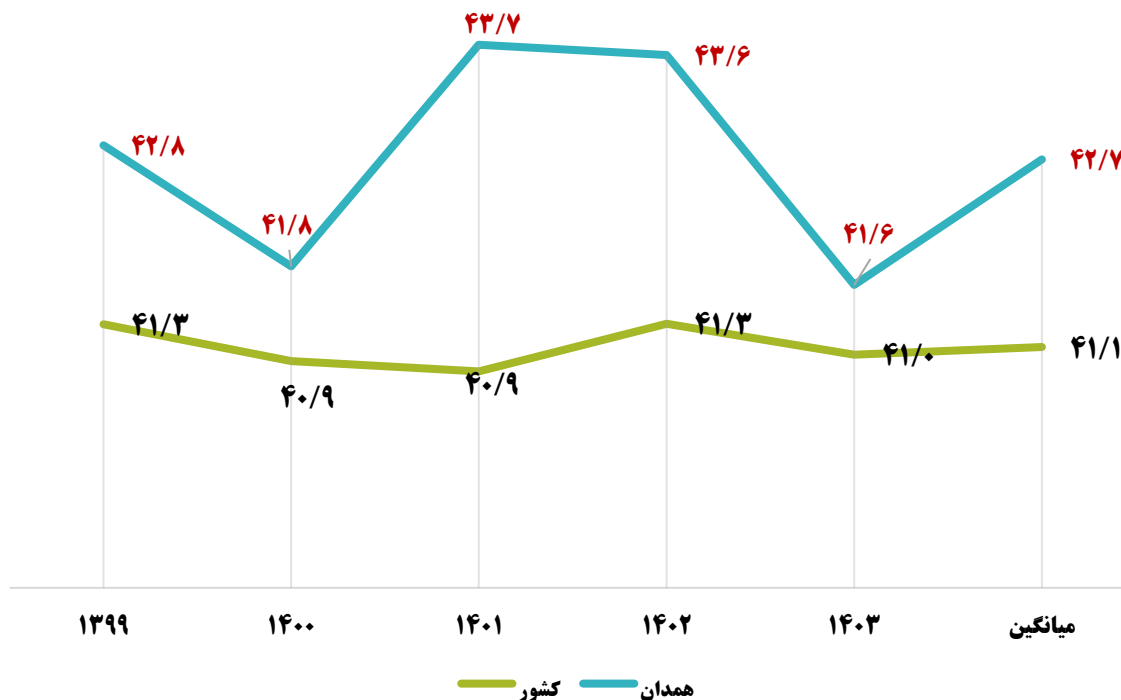
تنوع فعالیت‌های اقتصادی در استان همدان باعث شده است بازار کار آن از انعطاف‌پذیری نسبی برخوردار باشد و امکان اشتغال در بخش‌های مختلف برای گروه‌های متنوع نیروی کار فراهم شود. بخش کشاورزی با توجه به گستردگی جغرافیایی، نقش مهمی در اشتغال مناطق روستایی دارد، در حالی که بخش صنعت و معدن با ایجاد مشاغل پایدار و تخصص‌محور، سهم قابل توجهی در اشتغال شهری ایفا می‌کند. در کنار این بخش‌ها، بخش خدمات به‌ویژه خدمات مرتبط با گردشگری، با ایجاد فرصت‌های شغلی مستقیم و غیرمستقیم، نقش مؤثری در پویایی بازار کار استان و افزایش نرخ مشارکت اقتصادی دارد.

در مجموع، وضعیت بازار کار استان همدان بیانگر ظرفیت بالای اقتصاد استان در ایجاد اشتغال متنوع و پیوند میان نیروی کار و بخش‌های مولد اقتصادی است. این ویژگی موجب تقویت نقش بازار کار در ارتقای سطح معیشت، افزایش مشارکت اقتصادی و پایداری رشد استان می‌شود و بازار کار همدان را به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های مهم در تحلیل سیمای اقتصادی و اجتماعی استان مطرح می‌سازد. این شاخص می‌تواند مبنای مناسبی برای ارزیابی توان اقتصادی استان در مسیر توسعه متوازن و پایدار قرار گیرد.

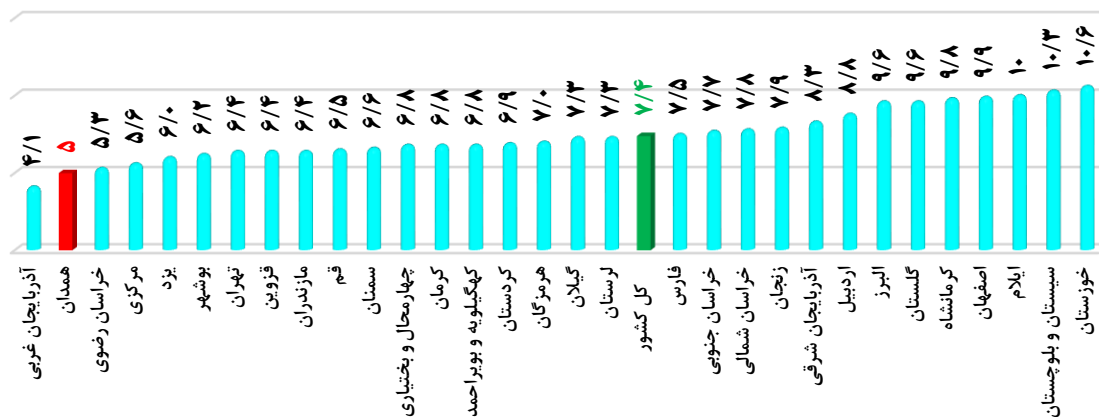
❖ مقایسه میانگین نرخ بیکاری ۱۵ ساله و بیشتر در استان و کشور (درصد)

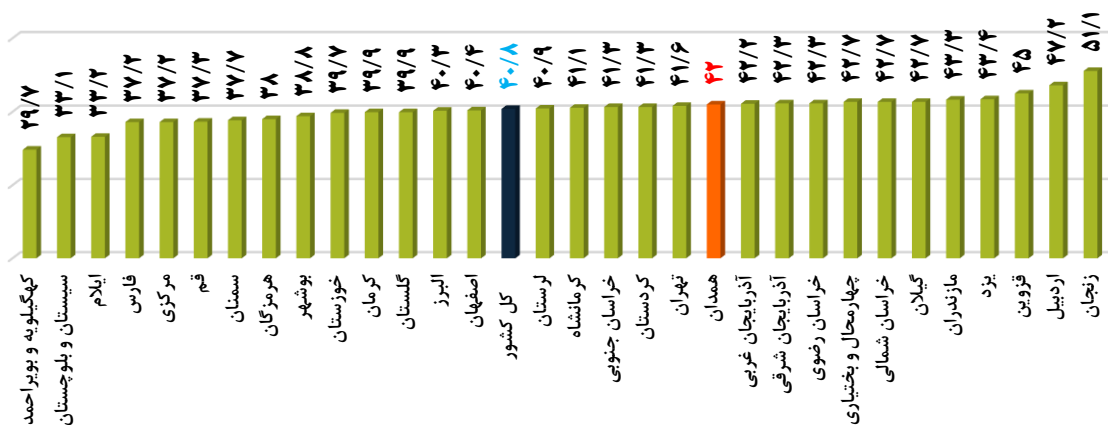
❖ روند نرخ مشارکت اقتصادی افراد ۱۵ سال به بالا استان همدان در مقایسه با کشور (درصد)

❖ نرخ بیکاری تابستان ۱۴۰۴ (درصد)

❖ نرخ مشارکت اقتصادی تابستان ۱۴۰۴ (درصد)

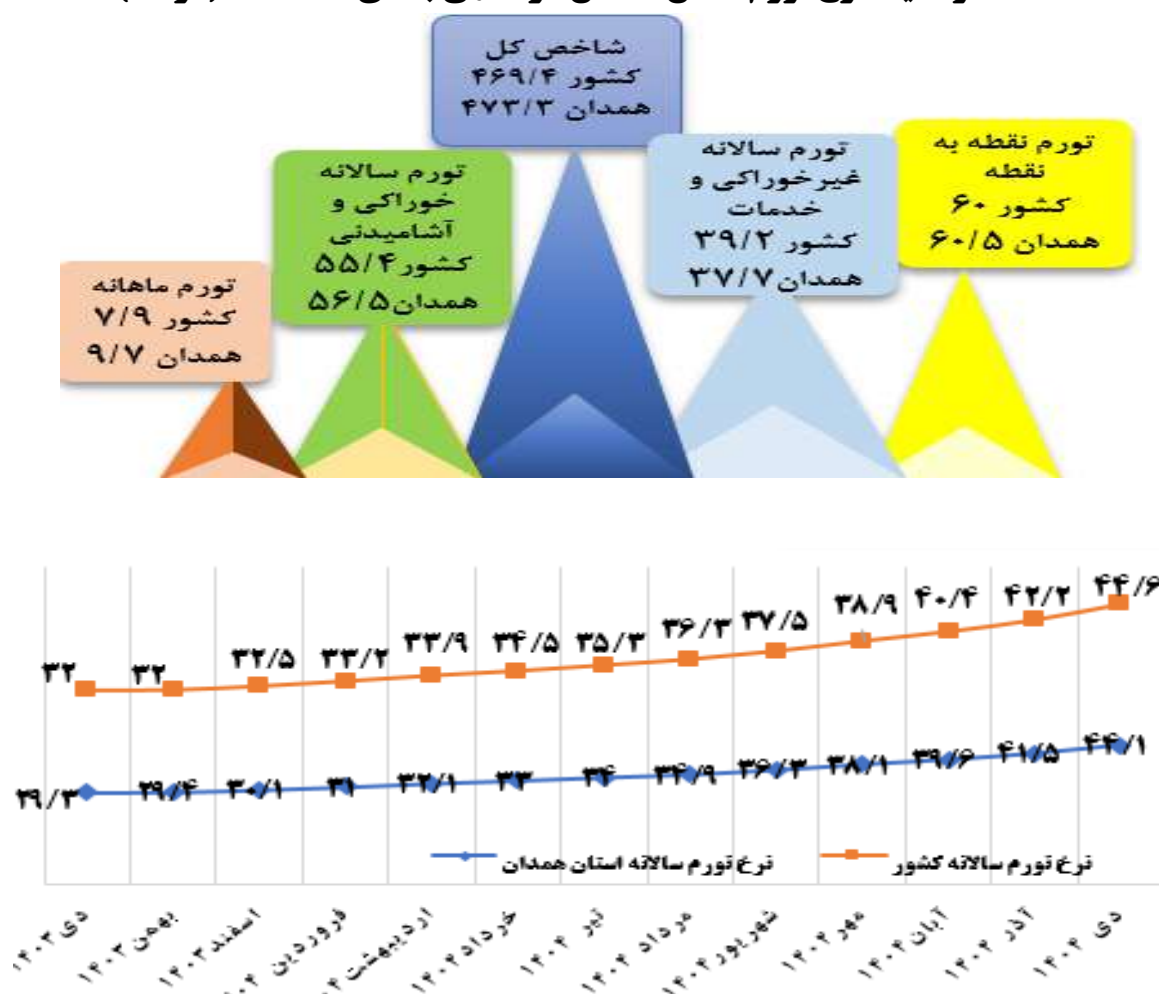

مأخذ: مرکز آمار ایران

❖ نرخ تورم سالانه کالاها و خدمات خانوارهای استان

بررسی نرخ تورم سالانه در استان همدان از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است، زیرا این شاخص اقتصادی نشان‌دهنده تغییرات سطح عمومی قیمت‌ها و قدرت خرید خانوارها در بازه زمانی مشخص است. شناخت دقیق تورم سالانه به تصمیم‌گیرندگان و سیاست‌گذاران امکان می‌دهد تا سیاست‌های مالی و پولی مؤثرتری تدوین کنند، سطح رفاه اقتصادی جامعه را ارزیابی نمایند و برنامه‌ریزی برای توسعه اقتصادی استان را بر اساس واقعیت‌های مالی انجام دهند. همچنین، تحلیل روند تورم سالانه می‌تواند نقش بخش‌های مختلف اقتصادی مانند کشاورزی، صنعت و خدمات در افزایش یا کاهش فشارهای قیمتی را آشکار کرده و زمینه بهبود محیط کسب و کار، سرمایه‌گذاری و توانمندسازی خانوارها را فراهم آورد. در سطح عملی، آگاهی از نرخ تورم سالانه برای فعالان اقتصادی، تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان اهمیت دارد، زیرا تصمیم‌گیری‌های سرمایه‌گذاری، قیمت‌گذاری و بودجه‌بندی خانوارها مستقیماً تحت تأثیر تغییرات تورم قرار می‌گیرد.

وضعیت نرخ تورم استان همدان در منتهی به دی ماه ۱۴۰۴ (درصد)

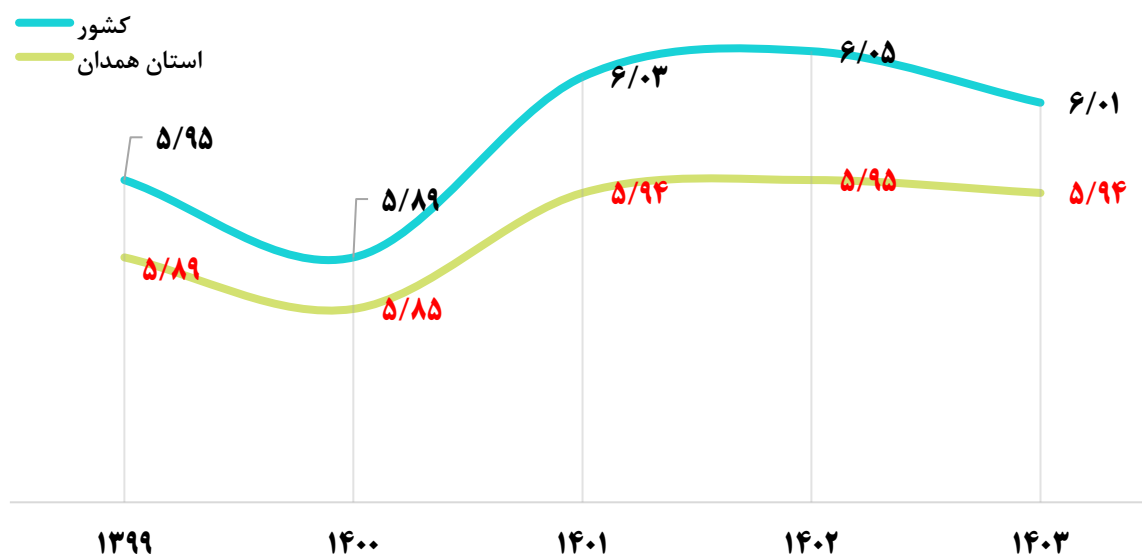
❖ وضعیت شاخص محیط کسب و کار استان همدان

محیط کسب و کار در استان همدان از توانمندی‌ها و ظرفیت‌های قابل توجهی برخوردار است و نقش مهمی در توسعه اقتصادی، جذب سرمایه و اشتغال ایفا می‌کند. این استان با تنوع فعالیت‌های اقتصادی، از جمله کشاورزی، صنعت و خدمات زمینه مناسبی برای رشد کسب و کارهای کوچک و متوسط فراهم آورده است.

شاخص‌های محیط کسب و کار نشان می‌دهد که استان همدان از نظر دسترسی به منابع انسانی متخصص، زیرساخت‌های آموزشی و پژوهشی و وجود بازارهای محلی فعال در وضعیت مطلوبی قرار دارد. همچنین، تمرکز دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی و پژوهشی، توانایی تأمین نیروی انسانی ماهر برای صنایع مختلف را تقویت کرده و امکان توسعه کسب و کارهای دانش‌بنیان را فراهم می‌سازد.

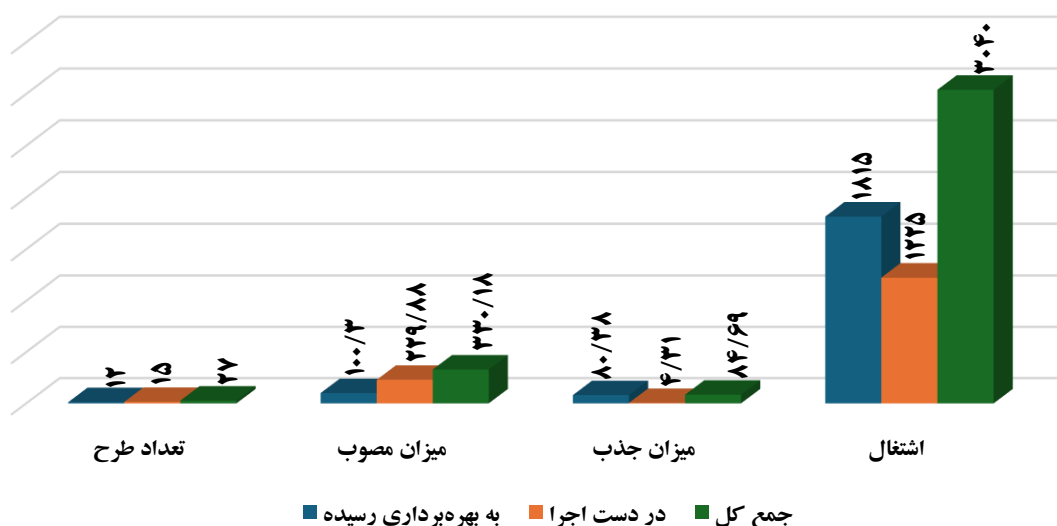
بخش خدمات و صنایع کوچک و متوسط نیز در استان به شکل قابل توجهی فعال هستند و به ایجاد فرصت‌های اشتغال و تنوع تولید کمک می‌کنند. همچنین، توسعه زیرساخت‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات در استان، فرآیندهای تجاری و اطلاعاتی کسب و کارها را تسهیل کرده و امکان مدیریت هوشمند فعالیت‌ها را فراهم کرده است.

روند تغییرات شاخص محیط کسب و کار استان همدان و کشور در بازه زمانی ۱۳۹۹-۱۴۰۳

❖ وضعیت سرمایه‌گذاری خارجی استان همدان از ابتدا تا پایان دی ماه ۱۴۰۴ (ارقام: میلیون دلار)

سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی به عنوان یکی از مؤلفه‌های بنیادین رشد و توسعه اقتصادی، نقش مهمی در انتقال فناوری، ارتقای بهره‌وری، ایجاد اشتغال پایدار و بهبود تراز پرداخت‌ها ایفا می‌کند. استان همدان به واسطه موقعیت جغرافیایی ویژه، دسترسی به شبکه‌های ارتباطی شمال-جنوب و شرق-غرب، وجود منابع معدنی متنوع، صنایع تبدیلی کشاورزی و ظرفیت بالای گردشگری تاریخی و طبیعی، جایگاهی ممتاز دارد. به تعبیری دیگر، با توجه به چشم‌انداز توسعه پایدار و برنامه‌ریزی‌های کلان ملی، استان همدان می‌تواند نقش مهمی در جذب سرمایه‌گذاری‌های بین‌المللی ایفا کند.

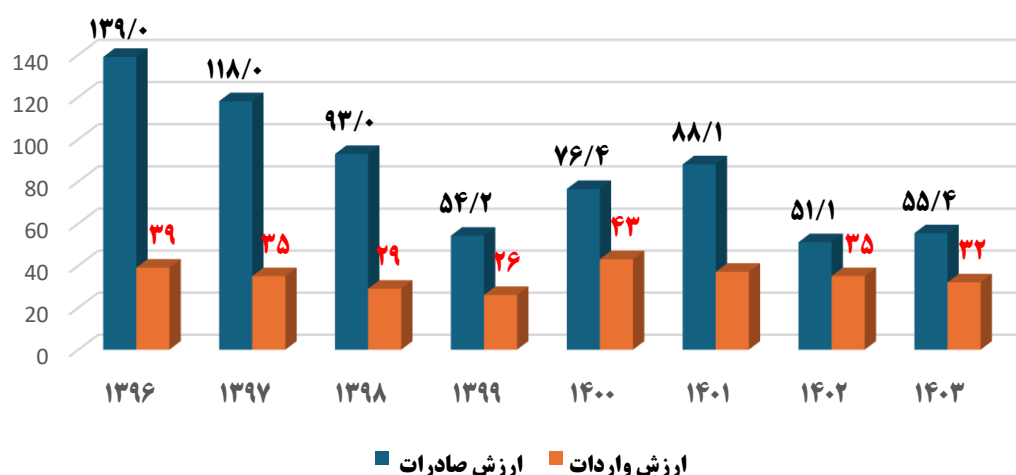

تاکنون در استان همدان، مجموعاً ۲۷ طرح سرمایه‌گذاری خارجی با حجم سرمایه مصوب ۳۳۰.۱۸ میلیون دلار و ایجاد ۳۰۴۰ فرصت شغلی به تصویب هیئت سرمایه‌گذاری خارجی وزارت متبوع رسیده است. این طرح‌ها در حوزه‌های متنوعی همچون نیروگاه‌های خورشیدی، صنایع فولاد، تولید الیاف لاستیک، قطعه‌سازی خودرو، دوربین‌های مدار بسته، صنایع تبدیلی میوه‌جات، تولید غذای کودک، خمیر الکتروود گرافیتی، فرومگنز و سایر بخش‌های صنعتی اجرا شده‌اند. سرمایه‌گذاران خارجی این پروژه‌ها از کشورهای مختلف از جمله چین، امارات متحده عربی، عمان، اقلیم کردستان عراق، کانادا، آلمان، انگلستان، قطر، ترکیه و دیگر کشورها مشارکت داشته‌اند. این تنوع در حوزه‌های صنعتی و ملیت سرمایه‌گذاران، نشان‌دهنده ظرفیت بالای استان برای جذب سرمایه‌گذاری خارجی و توسعه پایدار اقتصادی است.

❖ وضعیت تجارت خارجی استان همدان

استان همدان از ظرفیت‌های بالای صنعتی، معدنی، کشاورزی و فناوری برخوردار است که آن را به یکی از استان‌های فعال در تجارت خارجی ایران تبدیل کرده است. صنایع فولاد، شیشه و فرآورده‌های شیمیایی از جمله مهم‌ترین بخش‌های صنعتی استان هستند که محصولات با کیفیت بالا تولید و به بازارهای داخلی و خارجی عرضه می‌نمایند. استان همدان از ذخایر معدنی غنی برخوردار است که سیلیس یکی از مهم‌ترین آنها به شمار می‌رود. توانمندی کشاورزی و صنایع تبدیلی همدان نیز سهم قابل توجهی در تجارت خارجی دارد. محصولاتمانند رب، عسل، خشکبار، میوه‌های فرآوری شده، لبنیات و دانه‌های روغنی با بسته‌بندی مناسب و استانداردهای صادراتی به بازارهای منطقه‌ای و جهانی ارسال می‌شوند. صنایع تبدیلی، بسته‌بندی مدرن و کیفیت بالا توان رقابت محصولات استان را در بازارهای خارجی افزایش داده است. استان همدان همچنین با بهره‌گیری از تجهیزات و فناوری‌های نوین، امکان تولید محصولات صنعتی و کشاورزی با ارزش افزوده بالا را دارد. حضور شرکت‌های دانش‌بنیان و واحدهای نوآور، امکان صادرات محصولات فناوری محور، صنایع سبک و تولیدات مبتنی بر دانش را فراهم کرده است و جایگاه استان را در تجارت جهانی تقویت می‌کند. تجارت خارجی در همدان علاوه بر افزایش صادرات، باعث تأمین مواد اولیه، ماشین‌آلات صنعتی و تجهیزات مورد نیاز صنایع داخلی شده و رشد اقتصادی، اشتغال و توسعه پایدار استان را تسریع می‌کند. ترکیب توانمندی‌های صنعتی، کشاورزی و فناوری استان، آن را به یکی از قطب‌های مهم اقتصادی و تجاری کشور تبدیل کرده است.

ارزش صادرات و واردات استان همدان (میلیون دلار)

مأخذ: گمرک ایران

فصل سوم

اهم توانمندی‌های استان همدان
در بخش‌های مختلف اقتصادی

❖ توانمندیهای بخش صنعت و معدن استان همدان

- قابلیت کشت محصولات کشاورزی خاص در منطقه و امکان توسعه صنایع تبدیلی مرتبط
- سهم بالای جوانان و فارغ التحصیلان دانشگاهی در سطوح عالی در استان
- امکان بهره‌برداری از انرژی‌های پاک و ارزان مانند باد و خورشید
- وجود عزم ملی و استانی در سطح دولت برای توسعه صنعتی استان
- موقعیت جغرافیایی ویژه استان در ایجاد تعادل منطقه‌ای غرب کشور
- وجود ۱۵ شهرک صنعتی و ۱۳ ناحیه صنعتی و ۱ منطقه ویژه اقتصادی با امکانات زیرساختی شامل آب، برق، گاز، تلفن و سیستم تصفیه پساب‌های صنعتی جهت استقرار واحدهای صنعتی
- دسترسی به خطوط لوله گاز سراسری استان برای تأمین سوخت و مواد اولیه صنعتی
- وجود شبکه راه‌های مواصلاتی شامل بزرگراه‌ها و راه‌های اصلی
- وجود زیرساخت‌های مهم استان همدان در حوزه صنعت، معدن و تجارت از جمله وجود ۲ گمرک و یک نمایشگاه بین‌المللی دائمی، دسترسی به حمل و نقل ریلی در همدان و ملایر، وجود فرودگاه همدان جهت حمل و نقل هوایی کالا و وجود شرکت‌های تأمین کننده مواد اولیه (پتروشیمی، فولاد و...)
- تکمیل و بهره‌برداری از راه‌آهن شهرستان ملایر و اجرای نهایی آن در شهرستان‌های همدان و نهاوند
- امکان واگذاری سریع زمین‌های ملی خارج از شهرک‌های صنعتی توسط سازمان‌های ذی‌ربط

— نزدیکی استان به پایتخت (تهران) و شهرستان‌های اطراف از طریق بزرگراه‌ها و دسترسی مناسب به مرزهای کشور عراق و ترکیه

- دارای رتبه هشتم استان در کشور از نظر ذخایر معدنی
- وجود ۳۱۸ معدن شامل سیلیس، فلدسپات، سنگ آهن، پگماتیت، میکا، گرانیت و دیگر مواد معدنی
- وجود ۳۲ نوع ماده معدنی شناسایی شده
- دارنده بزرگترین ذخایر و تنها واحد تولیدکننده آندالوزیت فرآوری شده در کشور
- دارنده معادن سیلیس از باکیفیت‌ترین ذخایر کشور (تأمین کننده نیاز صنایع شیشه و کریستال)
- دارنده معادن دولومیت در نهاوند و توپسرکان (تأمین کننده نیاز صنایع نسوز و شیشه)
- دارنده معادن فلدسپات در ملایر، اسدآباد و رزن برای صنایع کاشی و سرامیک
- دارنده معادن سنگ‌های تزئینی شامل گرانیت مشکی و خاکستری، هورنفلس و گابرو
- دارنده معادن آهن و سرب آهنگران در جنوب شرق ملایر و شهرستان بهار
- وجود لیتیوم به عنوان ماده معدنی با ارزش فنی و استراتژیک برای صنایع پیشرفته و صادراتی

مزیت‌های استان همدان بر اساس آمایش سرزمین

مناطق مستعد	حوزه صنعتی
کبودرآهنگ، فامنین، ملایر، نهاوند	صنایع غذایی و آشامیدنی
همدان، بهار، اسدآباد	منسوجات و پوشاک
همدان و بهار	چرم و دباغی
ملایر، توپسرکان	چوب و محصولات چوبی
درگزین، فامنین، کبودرآهنگ	گیاهان دارویی و شیمیایی

- **تنها استان** در تهیه و تدوین مولدسازی روستاها در چهار زمینه (گلخانه کوچک مقیاس، صنایع تبدیلی، دامداری، عرضه مستقیم تولیدات روستایی) در ۸۵۵ روستا و ۴۰۰ طرح
- **اولین استان در کشور** در اتمام رفع تداخلات اراضی زراعی و ملی، ۱۱۴۵۰۰۰ هکتار
- وجود کشاورزان نمونه و پیشرو بویژه در محصولاتی همچون سیب زمینی خوراکی و بذری
- کشت گیاهان دارویی از جمله گشنیز و رازیانه و محصولات ارگانیک با توجه به تقاضای رو به رشد بازار جهانی برای محصولات ارگانیک و دارویی
- انجام همکاریهای مشترک با نهادها و مراکز تحقیقاتی داخل و خارج از کشور مانند پروژه سیمیت، طرح جهش تولید در دیمزارها، پروژه امنیت غذایی با سازمان بسیج مهندسين کشاورزی و پروژه باروری ابرها و ...
- وجود ۸۶.۵ هزار هکتار اراضی باغی با ترکیب ۸۲.۳ هزار هکتار آبی و ۴.۲ هزار هکتار دیم
- وجود ۲۸۶ هکتار گلخانه در غالب ۶۷۲ واحد گلخانه‌های سبزی و صیفی (گلخانه تجاری، گلخانه کوچک مقیاس و خانگی)
- وجود ۸.۵ هکتار (۴۴ واحد) گلخانه‌های گل و گیاه زینتی (در فضای گلخانه)
- وجود ۳۳۹ هکتار باغ سیب پایه رویشی، ۸۵۴ هکتار باغ گردوی پیوندی، ۳۸۰ هکتار اجرای طرح فراز در باغات انگور، ۴۲۵ هکتار باغ پسته، ۳۱۵ گونه گیاه دارویی خودرو و کشت شده در استان
- وجود دانش فنی و بومی کشت و پرورش، صنایع تبدیلی و بسته‌بندی صادراتی محصولات باغی و گلخانه‌ای
- وجود بیش از ۲۶ آزمایشگاه گیاه‌پزشکی بخش خصوصی فعال و مجرب در سطح استان
- تأسیس و فعالیت ۴ آزمایشگاه تولید عوامل مفید بیولوژیک در زمینه تولید کنه‌های نباتی حشرات مفید کنترل کننده

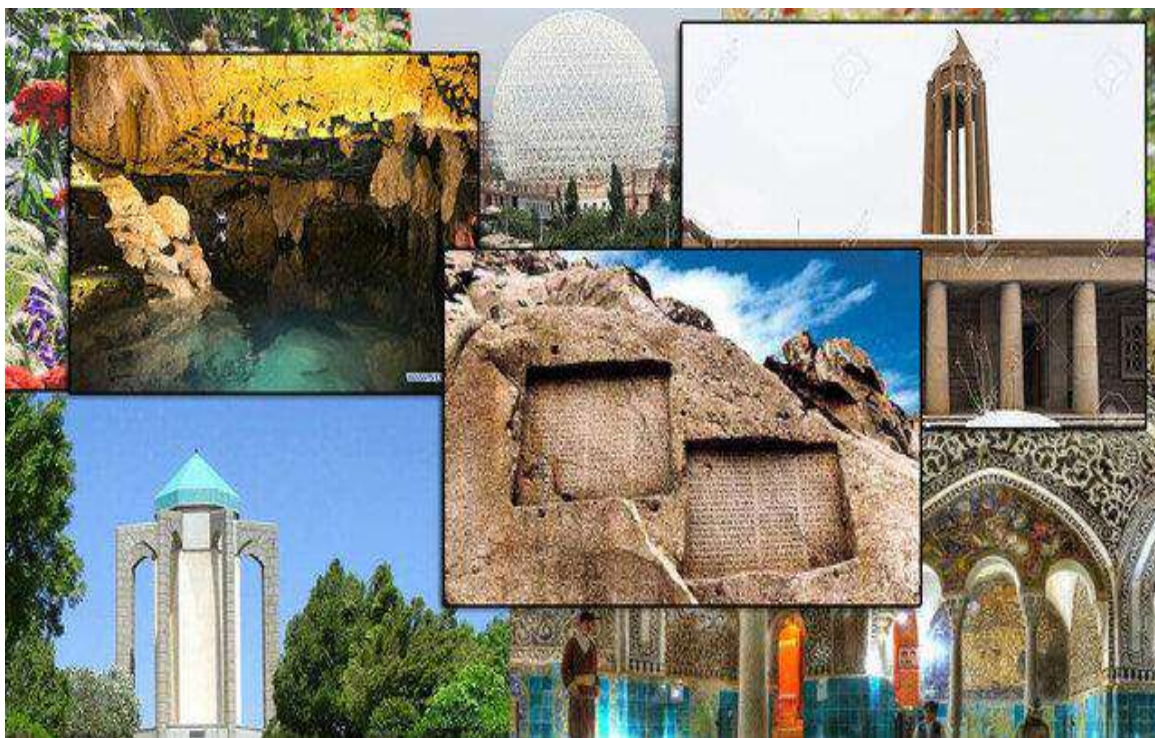
آفات محصولات زارعی، باغی و گلخانه‌ای در استان

- تأسیس و فعالیت ۳ شرکت دانش‌بنیان در زمینه تولید کنه‌های شکارگر کنترل کننده آفات گلخانه‌ای
- وجود ۲۷۳ واحدهای پرورش ماهی سرد آبی با مساحت ۲۶.۴ هکتار و ظرفیت تولید ۵۶۵۵ تن و ۷.۵ میلیون قطعه رهاسازی بچه ماهی
- وجود ۱۷۶ واحدهای پرورش ماهی گرم آبی با مساحت ۲۶.۵ هکتار و ظرفیت تولید ۴۰۰ تن و ۴۰۰ هزار قطعه رهاسازی بچه ماهی در واحدهای پرورشی
- ۱۵ منبع آبی طبیعی (رودخانه) با تولید ۶۹ تن، ۲۲ منبع آبی نیمه طبیعی با مساحت ۲۳۲ هکتار و تولید ۱۰۰ تن و ۱۰۰ هزار قطعه رهاسازی بچه ماهی و ۷ منبع آبی اصلاح شده با تولید ۱۶ تن
- امکان افزایش تولید ماهیان سردآبی با استفاده از آب سرباهای فارسبان، گاماسیاب، کنگاور کهنه، گیان، نهاوند به ظرفیت ۳۰۰۰ تن در سال
- امکان ایجاد و احداث مجتمع پرورش ماهیان خاویار به ظرفیت ۵۰۰ تن پرواری و ۵ تن خاویار در سد کلان ملایر
- راه‌اندازی کارخانه تولید خوراک آبزیان غرب دانه نهاوند به ظرفیت ۳۰ هزارتن
- راه‌اندازی اولین خط تولید فرآوری و بسته بندی خاویار قزل آلا کشور در نهاوند
- وجود تعداد ۳۸۱ صنایع تبدیلی و تکمیلی با ظرفیت تولید سالیانه ۱۸۳۲ هزار تن و اشتغال ۵۸۲۴ نفر
- وجود ۵۷ واحد تصفیه و بسته بندی کشمش با ظرفیت ۹۰ هزار تن در سال
- وجود ۹ شهرک گلخانه‌ای فعال به مساحت ۱۶۵.۴ هکتار در استان
- احیا و توسعه رویشگاه‌های گیاهان دارویی در سطح ۵۰۰ هکتار
- وجود ۱۹ شرکت دانش‌بنیان در حوزه کشاورزی
- وجود مراکز آموزش عالی کشاورزی، مراکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی، دانشکده پیرادامپزشکی، سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی با حضور قریب به ۲۸۰۰ دانش آموخته و متخصص بخش کشاورزی در عرصه تولید و ارائه خدمات مشاوره‌ای، فنی و مهندسی

رتبه و پتانسیل‌های بخش کشاورزی استان همدان

نام محصول	ویژگی‌ها	سطح زیر کشت (هکتار)	مقدار تولید (تن)	در صد تولید	رتبه در کشور
سیب زمینی	تولید انبوه و صادرات	۱۹۵۲۰	۷۹۲۹۹۹	۱۴.۹	۱
سیر	کیفیت بالا و بازارپسند	۳۱۹۲	۳۷۹۲۵	۴۵	۱
گشنیز	گیاهان دارویی	۵۷۱۳	۱۳۴۰۵	۴۱	۱
رازیانه	گیاهان دارویی	۳۰۶۱	۷۹۶۷	۹۷	۱
گردو	تنوع اقلیمی مناسب برای باغات	۲۳۱۲۳	۷۶۸۹۶	۲۰	۱
کشمش	محصول فرآوری	-	۴۹۰۰۰	۱۷	۳
انگور	محصول تازه‌خوری	۲۴۴۸۸	۴۷۵۳۸۳	۱۰	۳
گندم	نقش کلیدی در امنیت غذایی کشور	۴۵۸۲۷۲	۱۰۴۴۰۴۳	۵.۶	۷

❖ توانمندیهای بخش گردشگری و صنایع دستی استان همدان

- جایگاه ویژه استان به عنوان یکی از قطب های گردشگری با ۱۹۰۰ اثر تاریخی، فرهنگی و اکوتوریستی و موقعیت شهر همدان به عنوان یکی از شهرهای فرهنگی - تاریخی کشور با اعتبار جهانی
- وجود ۲۸ منطقه نمونه گردشگری مصوب هیأت محترم وزیران، ۲۱ روستای هدف و ۵ محور گردشگری در استان
- وجود ۳۱۳ اثر بنای تاریخی دارای ثبت ملی، ۶۹۸ محوطه باستانی و ۵ بازار تاریخی استان و ۱۱۵ اثر ثبتی ناملموس
- تعداد ۴ بافت تاریخی شهری (همدان، ملایر، نهاوند و تویسرکان) و سه بافت تاریخی روستایی (ورکانه، سیمین و خاکو)
- وجود زیرساخت های لازم در حوزه بهداشت و درمان، پزشکان متخصص، آب و هوای پاک، آرامش کوهستان و آبهای گرم جهت توسعه گردشگری سلامت
- وجود زیرساخت های توسعه گردشگری نظیر موزه ها، مراکز تفریحی و پارکها و ...
- وجود بستر مناسب جهت ایجاد فرصت های شغلی در امور گردشگری
- وجود ییلاقات بسیار زیبا و امکان جذب گردشگران به این مناطق
- وجود زیرساخت های ورزشی با توجه به آب و هوای مساعد ۶ ماهه اول سال استان و امکان تأمین شرایط ورزشهای زمستانی جهت توسعه گردشگری ورزشی در ۶ ماهه دوم سال
- وجود شهرها و روستاهای ملی و جهانی (شهرهای جهانی لالچین و ملایر، شهر ملی تویسرکان - روستاهای ملی اشترمل و داویجان)
- وجود آثار شاخص جهانی (محوطه هگمتانه ثبت در یونسکو)، (گنبد علویان ثبت در آیسسکو (جهان اسلام))، شهر جهانی سفال لالچین، شهر جهانی منبت ملایر و آثار شاخص دیگر

- وجود موزه‌های خصوصی و دولتی و موزه در حال احداث منطقه‌ای غرب کشور
- وجود ۵ پایگاه میراث فرهنگی جهانی و ملی
- وجود بیش از ۱۵ بنای در حال احیا و مرمت با مالکیت خصوصی و دولتی (خانه احمدی، مدرسه آزاد، خانه پوستی - زاده، کاروانسرای مستوفی تویسرکان و...)
- وجود ۸۵ رشته‌های فعال صنایع دستی
- وجود ۳۴۵۷۹ واحد تعداد کارگاه‌های فعال صنایع دستی
- وجود سفال و سرامیک لالچین به عنوان پایتخت سفال ایران و سهم بیش از ۲۰ درصدی از صادرات سفال کشور
- وجود کاشی هفت‌رنگ با نقوش سنتی و کاربرد در اماکن مذهبی و فرهنگی
- وجود معرق‌کاری و منبت‌کاری چوبی با ظرافت بالا در ملایر، تویسرکان و نهاوند
- وجود خراطی چوب و تولید ظروف و وسایل تزئینی با چوب‌های محلی
- وجود مرواریدی و بافت سبد و محصولات تزئینی با الیاف طبیعی
- وجود قالی‌بافی و جاجیم‌بافی با طرح‌ها و نقوش بومی
- وجود چرم‌دوزی و سراجی سنتی شامل کیف، کفش و محصولات چرمی سنتی
- وجود قلم‌زنی روی مس و نقاشی روی شیشه به عنوان هنرهای تزئینی متنوع

❖ مهمترین زیرساخت‌های حمل و نقل

- وجود یک فرودگاه با پروازهای داخلی و خارجی، ۳۰۸.۵ کیلومتر خطوط ریلی و ۲ ایستگاه راه آهن
- برخورداری از شبکه گسترده آزادراه‌ها، بزرگراه‌ها، راه‌های اصلی و فرعی و ارتباط با استان‌های همجوار به طول ۵۴۴۲ کیلومتر

❖ مهمترین زیرساخت‌های علمی و آموزشی

- وجود مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای برای تربیت نیروی کار ماهر در رشته‌های صنعتی
- وجود دانشگاه‌های تخصصی با ارائه رشته‌های مهندسی، شیمی، فیزیک، کشاورزی، داروسازی، پزشکی، دندانپزشکی، پیراپزشکی، پرستاری و مامایی، اقتصاد و مدیریت و ...
- وجود پارک علم و فناوری همدان برای حمایت از شرکت‌های دانش‌بنیان و نوآور

❖ مهمترین زیرساخت‌های انرژی

- وجود نیروگاه برق ۱۰۰۰ مگاواتی جهت تأمین برق صنایع بزرگ و شهرک‌های صنعتی
- ۸ واحد فعال نیروگاه خورشیدی با ظرفیت حدود ۴۹ مگاوات (تاکنون مجوز احداث ۳۴۰۰ مگاوات نیروگاه خورشیدی در استان صادر شده که از این میزان، ۵۷۳ مگاوات وارد فاز اجرایی شده است).
- وجود شبکه گاز رسانی گسترده و پوشش کامل شهرک‌های صنعتی، واحدهای تولیدی و مناطق مسکونی
- وجود شبکه آبرسانی گسترده شامل خطوط انتقال و تصفیه‌خانه‌ها برای تأمین آب شرب و صنعتی
- وجود شبکه مخابرات گسترده در استان شامل پوشش گسترده تلفن ثابت و همراه، زیرساخت‌های فیبر نوری برای اینترنت پرسرعت و شبکه‌های داده و مراکز مخابراتی و دیتا سنترها برای پشتیبانی از خدمات شهری، آموزشی، صنعتی و ارتباطات داخلی و ملی

فصل چهارم
خلاصه مطالعات امکان‌سنجی
فرصت‌های برجسته سرمایه‌گذاری
استان همدان

فرصت‌های حوزه
صنعت و معدن

لیست فرصت‌های سرمایه‌گذاری استان همدان در حوزه صنعت و معدن

ردیف	عنوان طرح
۱	تولید کیسه غبارگیر از الیاف نسوز و کربنی
۲	تولید نخ پلی‌استر از الیاف بازیافتی از بطری PET
۳	مجموع استخراج و فرآوری مواد معدنی سیلیس
۴	تولید کود اوره پوشش‌دار
۵	تولید روغن خودرو از طریق بازیافت (تصفیه روغن سوخته)
۶	تولید شمش منیزیم از دولومیت
۷	سنگ‌های قیمتی و نیمه قیمتی با محوریت یاقوت کبود همدان
۸	تولید شارژرهای خودروهای برقی
۹	تولید اتوبوس برقی و مینی‌بوس برقی
۱۰	تولید گونی پروپلین و جامبوبک
۱۱	ایجاد واحد تولید خمیر کاغذ بهداشتی
۱۲	تولید سیمان نسوز
۱۳	ریکلیم (بودر بازیافتی لاستیک) صنعت بازیافت
۱۴	تولید انواع باتری لیتیوم یون
۱۵	واحد تولید کربن دی‌اکسید و یخ خشک

تولید کیسه غبارگیر از الیاف نسوز و کربنی

مبلغ (میلیون دلار)

۰,۶۴

۰,۱۸

۰,۸۲

شرح

سرمایه ثابت

سرمایه در گردش

کل سرمایه گذاری

۰.۲۷	ارزش ماشین آلات / تجهیزات (میلیون دلار)
۱۰۰۰۰	مساحت زمین (مترمربع)
۳۲	تعداد اشتغال (نفر)
۲	دوره سازندگی (سال)
۰.۳۹	ارزش افزوده خالص (NPV) – (میلیون دلار)
%۴۴.۴۶	نرخ بازده داخلی (IRR)
۴.۵۱	دوره بازگشت (PP) – (سال)

تولید نخ پلی استر از الیاف بازیافتی از بطری PET

مبلغ (میلیون دلار)

۲,۸

۰,۱۲

۲,۹۲

شرح

سرمایه ثابت

سرمایه در گردش

کل سرمایه گذاری

۱.۲	ارزش ماشین آلات / تجهیزات (میلیون دلار)
۱۰۰۰۰	مساحت زمین (مترمربع)
۴۰	تعداد اشتغال (نفر)
۲	دوره سازندگی (سال)
۰.۴۷	ارزش افزوده خالص (NPV) – (میلیون دلار)
%۳۴.۶۳	نرخ بازده داخلی (IRR)
۴.۰۸	دوره بازگشت (PP) – (سال)

مجتمع استخراج و فرآوری مواد معدنی سیلیس

مبلغ (میلیون ریال)

۸۵۶۷۷۰۰

۱۵۰۰۰۰

۸۷۱۷۷۰۰

شرح

سرمایه ثابت

سرمایه در گردش

کل سرمایه‌گذاری

۸۲۵۰۰۰۰	ارزش ماشین آلات / تجهیزات (میلیون ریال)
۱۰۰۰۰	مساحت زمین (مترمربع)
۳۸۰	تعداد اشتغال (نفر)
۲	دوره سازندگی (سال)
۳۰۵۷۸۸۷	ارزش افزوده خالص (NPV) – (میلیون ریال)
%۳۳.۴۵	نرخ بازده داخلی (IRR)
۵	دوره بازگشت (PP) – (سال)

کارخانه تولید کود اوره پوشش دار

مبلغ (میلیون ریال)

۲۱۱۴۰۰۰

۲۰۰۰۰۰۰

۴۱۱۴۰۰۰

شرح

سرمایه ثابت

سرمایه در گردش

کل سرمایه گذاری

۹۸۵۰۰۰	ارزش ماشین آلات / تجهیزات (میلیون ریال)
۳۹۶۲۰	مساحت زمین (مترمربع)
۱۵۰	تعداد اشتغال (نفر)
۲	دوره سازندگی (سال)
۱۲۶۶۵۴۵	ارزش افزوده خالص (NPV) – (میلیون ریال)
%۳۵.۳۷	نرخ بازده داخلی (IRR)
۴.۶	دوره بازگشت (PP) – (سال)

تولید روغن خودرو از طریق بازیافت (تصفیه روغن سوخته)

مبلغ (میلیون ریال)

۱۲۹۷۰۰۰

۲۵۶۴۰۰

۱۵۵۳۴۰۰

شرح

سرمایه ثابت

سرمایه در گردش

کل سرمایه‌گذاری

۸۰۰۰۰۰	ارزش ماشین آلات / تجهیزات (میلیون ریال)
۱۰۰۰۰	مساحت زمین (مترمربع)
۲۰	تعداد اشتغال (نفر)
۱.۵	دوره سازندگی (سال)
۶۲۷۹۵۳	ارزش افزوده خالص (NPV) - (میلیون ریال)
%۳۶.۸	نرخ بازده داخلی (IRR)
۵	دوره بازگشت (PP) - (سال)

طرح استراتژیک تولید شمش منیزیم از دولومیت

مبلغ (میلیون ریال)

۶۱۱۴۴۰۰

۵۰۰۰۰۰

۱۱۱۱۴۴۰۰

شرح

سرمایه ثابت

سرمایه در گردش

کل سرمایه گذاری

۳۰۵۰۰۰۰	ارزش ماشین آلات / تجهیزات (میلیون ریال)
۱۰۰۰۰	مساحت زمین (مترمربع)
۱۵۰	تعداد اشتغال (نفر)
۲.۵	دوره سازندگی (سال)
۴۵۵۷۲۷۹	ارزش افزوده خالص (NPV) – (میلیون ریال)
%۳۹.۳۸	نرخ بازده داخلی (IRR)
۵	دوره بازگشت (PP) – (سال)

کارگاه سنگ‌های قیمتی و نیمه قیمتی با محوریت یاقوت کبود همدان

مبلغ (میلیون ریال)

۱۴۷۴۳۰۰

۱۵۰۰۰۰۰

۲۹۷۴۳۰۰

شرح

سرمایه ثابت

سرمایه در گردش

کل سرمایه‌گذاری

۱۴۰۵۳۰۰	ارزش ماشین آلات / تجهیزات (میلیون ریال)
۳۰۰۰	مساحت زمین (مترمربع)
۲۲	تعداد اشتغال (نفر)
۱۰۵	دوره سازندگی (سال)
۸۵۵۶۲۹	ارزش افزوده خالص (NPV) – (میلیون ریال)
%۳۴.۹	نرخ بازده داخلی (IRR)
۵	دوره بازگشت (PP) – (سال)

تولید شارژر خودرو برقی

مبلغ (میلیون ریال)

۱۴۸۶۰۰۰۰

۱۰۰۰۰۰

۱۵۸۶۰۰۰۰

شرح

سرمایه ثابت

سرمایه در گردش

کل سرمایه گذاری

۵۱۰۰۰۰۰	ارزش ماشین آلات / تجهیزات (میلیون ریال)
۱۰۰۰۰۰	مساحت زمین (مترمربع)
۶۰۰	تعداد اشتغال (نفر)
۲	دوره سازندگی (سال)
۶۶۰۵۹۹۸	ارزش افزوده خالص (NPV) - (میلیون ریال)
۳۴٪	نرخ بازده داخلی (IRR)
۴.۵	دوره بازگشت (PP) - (سال)

تولید اتوبوس برقی و مینی‌بوس برقی

مبلغ (میلیون ریال)

۳۰۰۰۰۸۷۰۰

۶۰۰۰۰۰۰۰

۳۶۰۰۰۸۷۰۰

شرح

سرمایه ثابت

سرمایه در گردش

کل سرمایه‌گذاری

۲۳۷۸۰۰۰۰۰	ارزش ماشین آلات / تجهیزات (میلیون ریال)
۱۰۰۰۰۰۰	مساحت زمین (مترمربع)
۶۴۵۱	تعداد اشتغال (نفر)
۳	دوره سازندگی (سال)
۱۱۵۸۶۹۲۸۸	ارزش افزوده خالص (NPV) – (میلیون ریال)
%۳۳.۳۵	نرخ بازده داخلی (IRR)
۵.۸	دوره بازگشت (PP) – (سال)

تولید گونی پروپلین و جامبوبک

مبلغ (میلیون ریال)

۸۲۸۷۹۰

۲۶۲۱۰۰

۱۰۹۰۸۹۰

شرح

سرمایه ثابت

سرمایه در گردش

کل سرمایه‌گذاری

۴۳۷۵۰۰	ارزش ماشین آلات / تجهیزات (میلیون ریال)
۴۰۴۲	مساحت زمین (مترمربع)
۱۲۰	تعداد اشتغال (نفر)
۱۰۵	دوره سازندگی (سال)
۵۰۵۲۱۶	ارزش افزوده خالص (NPV) – (میلیون ریال)
%۳۸	نرخ بازده داخلی (IRR)
۵	دوره بازگشت (PP) – (سال)

ایجاد واحد تولید خمیر کاغذ بهداشتی

مبلغ (میلیون ریال)

۵۹۷۲۶۴

۱۷۵۱۱۳

۷۷۲۳۷۷

شرح

سرمایه ثابت

سرمایه در گردش

کل سرمایه گذاری

۳۶۸۳۲۴	ارزش ماشین آلات / تجهیزات (میلیون ریال)
۶۵۶۴	مساحت زمین (مترمربع)
۳۲	تعداد اشتغال (نفر)
۱	دوره سازندگی (سال)
۲۶۸۷۶۸	ارزش افزوده خالص (NPV) - (میلیون ریال)
%۳۰.۴۶	نرخ بازده داخلی (IRR)
۳.۳	دوره بازگشت (PP) - (سال)

تولید سیمان نسوز

مبلغ (میلیون دلار)

۳۳

۱۸

۵۱

شرح

سرمایه ثابت

سرمایه در گردش

کل سرمایه‌گذاری

۱.۳	ارزش ماشین آلات / تجهیزات (میلیون دلار)
۲۰۰۰۰	مساحت زمین (مترمربع)
۲۵۰	تعداد اشتغال (نفر)
۲	دوره سازندگی (سال)
۲۰.۶	ارزش افزوده خالص (NPV) – (میلیون دلار)
%۴۲.۹۷	نرخ بازده داخلی (IRR)
۴.۶۱	دوره بازگشت (PP) – (سال)

تولید ریکلیم (پودر بازیافتی لاستیک) صنعت بازیافت

مبلغ (میلیون ریال)

۱۰۲۱۴۰۰

۱۰۸۰۰۰

۱۱۲۹۴۰۰

شرح

سرمایه ثابت

سرمایه در گردش

کل سرمایه‌گذاری

۵۰۰۰۰۰	ارزش ماشین آلات / تجهیزات (میلیون ریال)
۱۵۰۰۰	مساحت زمین (مترمربع)
۴۰	تعداد اشتغال (نفر)
۱	دوره سازندگی (سال)
۳۸۸۵۴۲	ارزش افزوده خالص (NPV) – (میلیون ریال)
%۳۵.۰۵	نرخ بازده داخلی (IRR)
۵	دوره بازگشت (PP) – (سال)

تولید انواع باتری لیتیوم یون

مبلغ (میلیون دلار)

۲۵

۵

۳۰

شرح

سرمایه ثابت

سرمایه در گردش

کل سرمایه گذاری

۲۰	ارزش ماشین آلات / تجهیزات (میلیون دلار)
۱۰۰۰۰	مساحت زمین (مترمربع)
۲۰۰	تعداد اشتغال (نفر)
۱	دوره سازندگی (سال)
۱۸	ارزش افزوده خالص (NPV) – (میلیون دلار)
۳۵۳٪	نرخ بازده داخلی (IRR)
۲.۱۳	دوره بازگشت (PP) – (سال)

ایجاد واحد تولید کربن دی اکسید و یخ خشک

مبلغ (میلیون ریال)

۲۶۳۶۵۹,۶

۱۵۸۰۸,۹

۲۸۵۳۵۶,۲

شرح

سرمایه ثابت

سرمایه در گردش

کل سرمایه گذاری

۱۵۴۰۰۰	ارزش ماشین آلات / تجهیزات (میلیون ریال)
۵۰۰۰	مساحت زمین (مترمربع)
۱۰	تعداد اشتغال (نفر)
۱	دوره سازندگی (سال)
۱۱۸۶۴۶	ارزش افزوده خالص (NPV) – (میلیون ریال)
۳۲٪	نرخ بازده داخلی (IRR)
۳.۱	دوره بازگشت (PP) – (سال)

فرصت‌های بخش
کشاورزی

لیست فرصت‌های سرمایه گذاری استان همدان در حوزه کشاورزی

ردیف	عنوان طرح
۱	کارخانه تولید فرنچ فرایز (سیب زمینی نیمه آماده منجمد)
۲	ایجاد زنجیره تولید و توزیع هوشمند گوشت بره
۳	ایجاد مزرعه یا مجتمع پرورش ماهی سردآبی
۴	پایانه صادرات محصولات کشاورزی
۵	فرآوری گیاهان دارویی رازیانه
۶	فرآوری گیاهان دارویی گشنیز
۷	گلخانه هیدروپونیک یک هکتاری تولید گل رز
۸	مجتمع گلخانه‌ای سبزی و صیفی
۹	شهرک گلخانه‌ای ۲۷ هکتاری کوشک آباد
۱۰	فرآوری انواع میوه (شلیل-هلو-سیب-انگور)

کارخانه تولید فرنج فرایز (سیب زمینی نیمه آماده منجمد)

مبلغ (میلیون ریال)

۲۲۶۷۲۰۰

۲۰۰۰۰۰

۲۴۶۷۲۰۰

شرح

سرمایه ثابت

سرمایه در گردش

کل سرمایه گذاری

۱۶۰۰۰۰۰	ارزش ماشین آلات / تجهیزات (میلیون ریال)
۱۲۵۰۰	مساحت زمین (مترمربع)
۴۰	تعداد اشتغال (نفر)
۲	دوره سازندگی (سال)
۱۲۱۹۴۹۳	ارزش افزوده خالص (NPV) – (میلیون ریال)
%۳۶	نرخ بازده داخلی (IRR)
۴.۳	دوره بازگشت (PP) – (سال)

ایجاد زنجیره تولید و توزیع هوشمند گوشت بره

مبلغ (میلیون یورو)

۱,۲

۳,۵

۴,۷

شرح

سرمایه ثابت

سرمایه در گردش

کل سرمایه گذاری

۰.۹۴	ارزش ماشین آلات / تجهیزات (میلیون یورو)
۴۰۰۰۰	مساحت زمین (مترمربع)
۳۰۰	تعداد اشتغال (نفر)
۲	دوره سازندگی (سال)
۰.۴۸	ارزش افزوده خالص (NPV) (میلیون یورو)
%۳۴.۲	نرخ بازده داخلی (IRR)
۵	دوره بازگشت (PP)

ایجاد مزرعه یا مجتمع پرورش ماهی سردآبی

مبلغ (میلیون یورو)

۱,۲

۱,۶

۲,۸

شرح

سرمایه ثابت

سرمایه در گردش

کل سرمایه‌گذاری

۱.۱۲	ارزش ماشین آلات / تجهیزات (میلیون یورو)
۲۰۰۰۰	مساحت زمین (مترمربع)
۵۰	تعداد اشتغال (نفر)
۲۴	دوره سازندگی (سال)
۰.۵۴	ارزش افزوده خالص (NPV) (میلیون یورو)
%۳۶	نرخ بازده داخلی (IRR)
۵	دوره بازگشت (PP)

پایانه صادرات محصولات کشاورزی

مبلغ (میلیون یورو)

۰٫۸

۰٫۸

۱٫۶

شرح

سرمایه ثابت

سرمایه در گردش

کل سرمایه گذاری

۰٫۲۵	ارزش ماشین آلات / تجهیزات (میلیون یورو)
۱۰۰۰۰۰	مساحت زمین (مترمربع)
۱۰۰	تعداد اشتغال (نفر)
۲	دوره سازندگی (سال)
۰٫۶۴	ارزش افزوده خالص (NPV) (میلیون یورو)
%۳۲	نرخ بازده داخلی (IRR)
۵	دوره بازگشت (PP)

فرآوری گیاهان دارویی رازیانه

مبلغ (میلیون یورو)

۲,۵

۰,۵

۳

شرح

سرمایه ثابت

سرمایه در گردش

کل سرمایه گذاری

۱	ارزش ماشین آلات / تجهیزات (میلیون یورو)
۱۵۰۰۰	مساحت زمین (مترمربع)
۵۰	تعداد اشتغال (نفر)
۱۴	دوره سازندگی (ماه)
۱.۲	ارزش افزوده خالص (NPV) – (میلیون یورو)
۳۳٪	نرخ بازده داخلی (IRR)
۵	دوره بازگشت (PP) – (سال)

فرآوری گیاهان دارویی گشنیز

مبلغ (میلیون یورو)

۲,۵

۰,۵

۳

شرح

سرمایه ثابت

سرمایه در گردش

کل سرمایه گذاری

۱.۵	ارزش ماشین آلات / تجهیزات (میلیون یورو)
۱۵۰۰۰	مساحت زمین (مترمربع)
۷۰	تعداد اشتغال (نفر)
۱۴	دوره سازندگی (ماه)
۱.۲	ارزش افزوده خالص (NPV) – (میلیون یورو)
%۳۳	نرخ بازده داخلی (IRR)
۵	دوره بازگشت (PP) – (سال)

گلخانه هیدروپونیک یک هکتاری تولید گل رز

مبلغ (میلیون یورو)

۰,۵۶

۰,۰۶

۰,۶۲

شرح

سرمایه ثابت

سرمایه در گردش

کل سرمایه گذاری

۰.۱۸	ارزش ماشین آلات / تجهیزات (میلیون یورو)
۱۳۰۰۰	مساحت زمین (مترمربع)
۱۰	تعداد اشتغال (نفر)
۲۴	دوره سازندگی (ماه)
۰.۲۲	ارزش افزوده خالص (NPV) – (میلیون یورو)
%۳۴	نرخ بازده داخلی (IRR)
۵	دوره بازگشت (PP) – (سال)

مبلغ (میلیون یورو)

۶

۰,۹

۶,۹

شرح

سرمایه ثابت

سرمایه در گردش

کل سرمایه‌گذاری

۲	ارزش ماشین آلات / تجهیزات (میلیون یورو)
۴۰۰۰۰۰	مساحت زمین (مترمربع)
۳۰۰	تعداد اشتغال (نفر)
۲۴	دوره سازندگی (ماه)
۳.۴	ارزش افزوده خالص (NPV) – (میلیون یورو)
% ۳۵	نرخ بازده داخلی (IRR)
۵	دوره بازگشت (PP) – (سال)

شهرک گلخانه ای ۲۷ هکتاری کوشک آباد

مبلغ (میلیون ریال)

۳۶۰۰۰۰

۵۰۰۰۰

۴۱۰۰۰۰

شرح

سرمایه ثابت

سرمایه در گردش

کل سرمایه گذاری

۱۱۵۲۰۰۰	ارزش ماشین آلات / تجهیزات (میلیون ریال)
۲۷۰۰۰۰	مساحت زمین (مترمربع)
۲۲۵	تعداد اشتغال (نفر)
۲	دوره سازندگی (سال)
۱۵۱۲۰۰۰	ارزش افزوده خالص (NPV) – (میلیون ریال)
%۳۲	نرخ بازده داخلی (IRR)
۵	دوره بازگشت (PP) – (سال)

فرآوری انواع میوه (شلیل-هلو-سیب-انگور)

مبلغ (میلیون ریال)

۵۲۰۰۰۰

۱۰۰۰۰۰

۶۲۰۰۰۰

شرح

سرمایه ثابت

سرمایه در گردش

کل سرمایه گذاری

۱۲۴۸۰۰۰	ارزش ماشین آلات / تجهیزات (میلیون ریال)
۲۵۰۰۰	مساحت زمین (مترمربع)
۸۰	تعداد اشتغال (نفر)
۱۰۵	دوره سازندگی (سال)
۲۱۸۴۰۰۰	ارزش افزوده خالص (NPV) - (میلیون ریال)
%۳۶	نرخ بازده داخلی (IRR)
۵	دوره بازگشت (PP) - (سال)

فرصت‌های بخش
گردشگری

لیست فرصتهای سرمایه گذاری استان همدان در حوزه گردشگری

ردیف	عنوان طرح
۱	مجموعه گردشگری و تفریحی اقامتی در منطقه قلندرسیاه
۲	ایجاد منطقه گردشگری سد کلان
۳	مجتمع چندمنظوره گردشگری ، بومگردی و اقامتگاه سنتی روستای ملهمدره
۴	مجتمع گردشگری تفریحی و اقامتی غار علیصدر
۵	ایجاد منطقه گردشگری تفریحی شیرین سو
۶	ایجاد منطقه نمونه گردشگری حیدره همدان
۷	ایجاد منطقه گردشگری تاریکدره
۸	ایجاد اکو کمپ گردشگری تپه ابوذر
۹	ایجاد شهرک گردشگری سلامت
۱۰	پارک گردشگری سد اکباتان

مجموعه گردشگری و تفریحی اقامتی در منطقه قلندرسیاه

مبلغ (میلیون ریال)

۵۸۶۵۰۰۰

۴۰۰۰۰

۵۹۰۵۰۰۰

شرح

سرمایه ثابت

سرمایه در گردش

کل سرمایه گذاری

۸۸۰۴۰۰	ارزش ماشین آلات / تجهیزات (میلیون ریال)
۱۲۰۰۰	مساحت زمین (مترمربع)
۱۵۰	تعداد اشتغال (نفر)
۲	دوره سازندگی (سال)
۲۰۵۱۳۲۸	ارزش افزوده خالص (NPV) – (میلیون ریال)
%۳۲.۹۲	نرخ بازده داخلی (IRR)
۵	دوره بازگشت (PP) – (سال)

ایجاد منطقه گردشگری سد کلان

مبلغ (میلیون ریال)

۲۱۵۳۰۹۹

۱۰۷۲۴

۲۱۶۳۸۲۳

شرح

سرمایه ثابت

سرمایه در گردش

کل سرمایه گذاری

۸۶۱۰۰۰	ارزش ماشین آلات/تجهیزات (میلیون ریال)
۵۸۹۳۲	مساحت زمین (مترمربع)
۵۵	تعداد اشتغال (نفر)
۱	دوره سازندگی (سال)
۴۵۰۸۷۷	ارزش افزوده خالص (NPV) – (میلیون ریال)
%۳۳.۳	نرخ بازده داخلی (IRR)
۵.۵	دوره بازگشت (PP) – (سال)

مجتمع چندمنظوره گردشگری ، بومگردی و اقامتگاه سنتی روستای ملهمدره

مبلغ (میلیون ریال)

۲۲۱۹۰۰

۵۰۰۰

۲۲۶۹۰۰

شرح

سرمایه ثابت

سرمایه در گردش

کل سرمایه گذاری

۳۵۸۰۰	ارزش ماشین آلات / تجهیزات (میلیون ریال)
۳۳۴۰	مساحت زمین (مترمربع)
۱۰	تعداد اشتغال (نفر)
۱	دوره سازندگی (سال)
۱۳۷۳۵۹	ارزش افزوده خالص (NPV) – (میلیون ریال)
%۳۵.۸	نرخ بازده داخلی (IRR)
۳.۹	دوره بازگشت (PP) – (سال)

مجتمع گردشگری تفریحی و اقامتی غار علیصدر

مبلغ (میلیون ریال)

۱۴۹۴۰۰۰۰

۵۰۰۰۰۰

۱۵۴۴۰۰۰۰

شرح

سرمایه ثابت

سرمایه در گردش

کل سرمایه گذاری

۳۵۱۳۰۰۰	ارزش ماشین آلات / تجهیزات (میلیون ریال)
۲۰۰۰۰۰	مساحت زمین (مترمربع)
۱۸۱۰	تعداد اشتغال (نفر)
۲	دوره سازندگی (سال)
۱۰۶۷۲۳۲۷	ارزش افزوده خالص (NPV) – (میلیون ریال)
۳۹.۱٪	نرخ بازده داخلی (IRR)
۵	دوره بازگشت (PP) – (سال)

ایجاد منطقه گردشگری تفریحی شیرین سو

مبلغ (میلیون ریال)

۱۳۹۳۰۵۸

۸۸۹۰

۱۴۰۱۹۴۸

شرح

سرمایه ثابت

سرمایه در گردش

کل سرمایه گذاری

۷۸۶۰۰	ارزش ماشین آلات / تجهیزات (میلیون ریال)
۱۲۴۱۰	مساحت زمین (مترمربع)
۲۴	تعداد اشتغال (نفر)
۱	دوره سازندگی (سال)
۴۲۸۳۷۸	ارزش افزوده خالص (NPV) – (میلیون ریال)
%۲۵.۳۷	نرخ بازده داخلی (IRR)
۵.۷	دوره بازگشت (PP) – (سال)

ایجاد منطقه نمونه گردشگری حیدره همدان

مبلغ (میلیون ریال)

۱۲۱۱۶۵۲

۵۳۶۱۴

۱۲۶۵۲۶۶

شرح

سرمایه ثابت

سرمایه در گردش

کل سرمایه‌گذاری

۳۷۳۹۷۲.۵	ارزش ماشین آلات / تجهیزات (میلیون ریال)
۸۸۵۵	مساحت زمین (مترمربع)
۴۵	تعداد اشتغال (نفر)
۲	دوره سازندگی (سال)
۵۴۵۲۴۳	ارزش افزوده خالص (NPV) - (میلیون ریال)
۳۰٪	نرخ بازده داخلی (IRR)
۳.۳۰	دوره بازگشت (PP) - (سال)

ایجاد منطقه گردشگری تاریکدره

مبلغ (میلیون ریال)

۱۹۵۴۱۸۰/۸

۷۰۹۰/۵

۱۹۸۰۲۶۴/۳

شرح

سرمایه ثابت

سرمایه در گردش

کل سرمایه گذاری

۱۳۴۳۶۲	ارزش ماشین آلات / تجهیزات (میلیون ریال)
۱۲۶۵۰	مساحت زمین (مترمربع)
۲۴	تعداد اشتغال (نفر)
۲	دوره سازندگی (سال)
۴۴۹۹۳۲	ارزش افزوده خالص (NPV) – (میلیون ریال)
%۲۵	نرخ بازده داخلی (IRR) – درصد
۵	دوره بازگشت (PP) – (سال)

ایجاد اکو کمپ گردشگری تپه ابودر

مبلغ (میلیون ریال)

۱۹۷۳۱۷۳

۷۰۹۰

۱۹۸۰۲۶۳

شرح

سرمایه ثابت

سرمایه در گردش

کل سرمایه گذاری

۱۳۴۳۶۲	ارزش ماشین آلات / تجهیزات (میلیون ریال)
۱۰۰۰۰	مساحت زمین (مترمربع)
۴۵	تعداد اشتغال (نفر)
۱	دوره سازندگی (سال)
۲۳۰۰۲۶	ارزش افزوده خالص (NPV) – (میلیون ریال)
%۲۳.۶۹	نرخ بازده داخلی (IRR)
۵.۵	دوره بازگشت (PP) – (سال)

ایجاد شهرک گردشگری سلامت

مبلغ (میلیون ریال)

۹۴۲۰۴۶۷

۱۴۹۱۷۲

۹۵۶۹۶۳۹

شرح

سرمایه ثابت

سرمایه در گردش

کل سرمایه گذاری

۵۵۶۹۵۷۹	ارزش ماشین آلات / تجهیزات (میلیون ریال)
۳۰۰۰	مساحت زمین (مترمربع)
۲۴۷	تعداد اشتغال (نفر)
۲	دوره سازندگی (سال)
۴۲۳۹۲۱۰	ارزش افزوده خالص (NPV) (میلیون ریال)
۳۶	نرخ بازده داخلی (IRR)
۵	دوره بازگشت (PP)

پارک گردشگری سد اکباتان

مبلغ (میلیون ریال)

۲۹۰۰۰۰۰

۱۰۰۰۰۰

۳۰۰۰۰۰۰

شرح

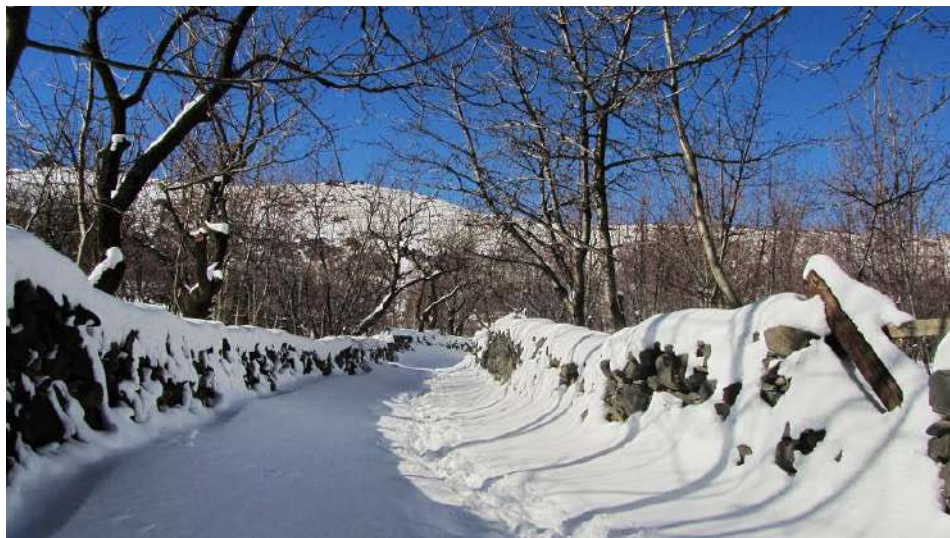
سرمایه ثابت

سرمایه در گردش

کل سرمایه‌گذاری

۵۸۰۰۰۰	ارزش ماشین آلات / تجهیزات (میلیون ریال)
۲۴۰	مساحت زمین (هکتار)
۲۵۵	تعداد اشتغال (نفر)
۳	دوره سازندگی (سال)
۴۲۸۰۰۰	ارزش افزوده خالص (NPV) – (میلیون ریال)
%۳۱	نرخ بازده داخلی (IRR)
۵	دوره بازگشت (PP) – (سال)

منطقه نمونه گردشگری دره مرادیگ

مبلغ (میلیون ریال)

۳۵۰۰۰۰

۱۰۰۰۰

۳۶۰۰۰۰

شرح

سرمایه ثابت

سرمایه در گردش

کل سرمایه گذاری

۱۰۵۵۰۰۰	ارزش ماشین آلات / تجهیزات (میلیون ریال)
۴۲	مساحت زمین (هکتار)
۱۲۵	تعداد اشتغال (نفر)
۳	دوره سازندگی (سال)
۵۰۴۰۰۰	ارزش افزوده خالص (NPV) – (میلیون ریال)
۳۰	نرخ بازده داخلی (IRR)
۵	دوره بازگشت (PP) – (سال)

فرصت‌های بخش
خدمات

پایانه حمل و نقل بار هوایی

مبلغ (میلیون ریال)

۱۹۳۵۸۲۲

۲۰۰۰۰

۱۹۵۵۸۲۲

شرح

سرمایه ثابت

سرمایه در گردش

کل سرمایه‌گذاری

۱۵۱۰۸۲۲	ارزش ماشین آلات / تجهیزات (میلیون ریال)
۴۷۲۰	مساحت زمین (مترمربع)
۵۵	تعداد اشتغال (نفر)
۲.۵	دوره سازندگی (سال)
۱۰۶۴۷۰۲	ارزش افزوده خالص (NPV) – (میلیون ریال)
%۳۳	نرخ بازده داخلی (IRR)
۵	دوره بازگشت (PP) – (سال)

فرصت‌های بخش
انرژی

نیروگاه خورشیدی ۱۰۰ مگاوات

مبلغ (میلیون ریال)

۳۴۱۲۹۰۰۰

۸۸۹۰۰

۳۴۲۱۷۹۰۰

شرح

سرمایه ثابت

سرمایه در گردش

کل سرمایه گذاری

۳۳۰۰۰۰۰۰	ارزش ماشین آلات / تجهیزات (میلیون ریال)
۱۵۰۰۰۰۰	مساحت زمین (مترمربع)
۱۰	تعداد اشتغال (نفر)
۱۰۵	دوره سازندگی (سال)
۱۱۹۹۹۲۳۳	ارزش افزوده خالص (NPV) – (میلیون ریال)
%۳۵	نرخ بازده داخلی (IRR)
۵	دوره بازگشت (PP) – (سال)

Hamedan Province's Investment Capabilities and Opportunities

